

POSTAI ÉS HÍRKÖZLÉSI DOLGOZÓK lapja

XXXVII. ÉVFOLYAM * 6. SZÁM * 1992. JÚNIUS * ÁRA: 3 FORINT

Szakszervezeti erőtér

Körkapcsolás a munka világában

A *Munka világa* '92 címmel kétnapos szemináriumot szervezett az MSZOSZ Bala-tonfüreden. A szakszerve-tek oktatási intézetében — május 20—21-én — megtar-tott konferencián elsősorban újságírók vettek részt, de egyes programokon jelen vol-tak az ágazati, szakmai szak-szervezetek tisztségviselői is.

Az első nap nyitó előadását Nagy Sándor, az MSZOSZ el-nöke tartotta, a Munkaügyi kapcsolatok Magyarországon címmel, majd Hajdú Attila, a jogi iroda vezetője beszélt a *Munka Törvénykönyvének*

tartalmáról, értelmezéséről, új hangsúlyairól és figyelmet érdemlő ellentmondásairól, hiányosságairól. A második nap Szabó Iván ipari minisz-ter tájékoztatót a szerkezet-váltásról, a privatizációról, a válságos ágazatok és térsé-gek problémáiról. Záróprog-ramként a szociális partnerek *kerekasztal-beszélgetésére* került sor Orbán István (MGK), Rolek Ferenc (MÜM), Károlyi Miklós (VOSZ) és Sándor László (MSZOSZ) részvételével. A témák: mun-kanélküliség, bérek, szociális biztonság, érdekegyeztetés.

Leépülő nehézipar, fellendülő szolgáltatás

Szabó Iván miniszter emlé-keztetett rá, hogy nálunk most egy *elhalasztott válság-ról* van szó, amely a hetvenes évek első felében kirobbant olajválság óta tart. A nyugati országok erre gyors technoló-giaváltással reagáltak, nálunk azonban ez a váltás nem jött létre. Különösen nem a *nehéziparban*, az acéliparban, a kohászatban, a gépgyártás-ban és a bányászatban. Eze-ken a területeken elkerülhe-tetlen a *leépítés*, amely azzal jár, hogy az embereknek is máshol kell munkát találniuk.

A miniszter elmondta, hogy Magyarországon a foglalkoz-tatottak 20-25 százaléka dol-gozik az iparban, míg a világ fejlett térségeiben ez az arány 15 százalék.

lesztése. Ez a terület munka-erő-elszívó zónává is válik. Kí-vánatos, hogy az *átképzések* is ilyen irányba történjenek.

Szabó Iván figyelmeztetett rá, hogy a privatizációs bevé-teleket nem lehet felélni. A hi-teleket a gazdaságba, a *meg-térülő beruházásokba* kell fektetni. Nálunk még csak 10 százalék körüli a külföldi tőke részaránya a hazai vállalkozá-sokban — a fejlett országok-ban ez 30-35 százalék —, de már most nagyobb figyelem-mel kell kísérni, hogy a ma-gyar vállalkozók is megfelelő arányban juthassanak tulaj-donhoz. A kistulajdonosok számának növelésével — kár-pótlással, dolgozói részvé-nyekkel, lízingeléssel (tartós bérbeadás után tulajdonlással) — a széles kistulajdonosi réteg kialakítása a cél.

Kérdésekre adott válaszá-ban elmondta a miniszter, hogy a teljes foglalkoztatás il-lúzió. *Nyolcszázalékos mun-kanélküliséget* már jó arány-nak tekinthetünk. Fontosnak tartotta ugyanakkor, hogy a munkanélküliek iránt megő-rizzük a *szolidaritást*. Meg-osztotta hallgatóságával azt a *dilemmát*, amely abból kelet-kezik, hogy a gazdasági racio-nalítás, a hatékonyság szem-ben áll az erkölcsi, szociálpo-litikai követelményekkel, az igazságossággal a gazdaság mű-ködőképességével. Jelenleg azonban egyik irányban sem lehet túlságosan elhúzni.

A munkanélküliség körül

Foglalkoztatáspolitikai és iparpolitika. Ennek a kapcsola-ta került előtérbe a *szociális partnerek* kerekasztal-beszél-getésében. Kinek milyen fel-adata van a társadalom első számú veszélyének tekinthető munkanélküliség kezelésé-ben, további növekedésének lefékezésében, megakadályo-zásában?

Sándor László, a MSZOSZ alelnöke szerint a munkanél-küliség mindig tükrözi az adott gazdaság állapotát. Ezért a megoldás legfőbb fel-tétele, hogy *javulás következ-be a gazdaságban*. Erre vonatkozóan az ipari tárcának vannak elgondolásai és törek-vései, de úgy tűnik, nincsenek összhangban a foglalkozta-táspolitikai intézkedésekkel, a pénzügyi szabályokkal.

A munkanélküliség gyors terjedésének oka az is — vé-lekedett Károlyi Miklós, a Vá-lalkozók Országos Szövetsé-gének alelnöke —, hogy *las-san halad a privatizáció*. A képzés-átképzés valóban fon-tos, de ennek kialakítása és biztosítása állami feladat. Ro-lek Ferenc munkaügyi állam-titkár szerint az európai gaz-

daságba integrálódással együttjár a tömeges munka-nélküliség. A jelenlegi gazda-sági recesszióban a munka-nélküliség kezelésének pasz-szív módja érvényesül: a se-gélyek, a járadékok fizetése. Ezért sürgető a foglalkozta-táspolitikai *aktív elemeinek* szorgalmazása. Képzésre, át-képzésre, új munkahelyek teremtésére 25 milliárd forintot fordítanak ebben az eszten-dőben — jelentette ki az ál-lamtitkár.

Nálunk nem ugyanaz a munkanélküliség, mint a fejlett ipari társadalmakban — emlékeztetett Orbán István, a Munkaadók Országos Szövet-ségének társelnöke. Többféle munkanélküliségről van szó. Létezik a kiépült gazdasági szerkezetből adódó *strukturá-lis* munkanélküliség, de jelen van az általános *gazdasági visszaesésből* eredő is. Eze-ket a sajátosságokat figye-lembe kell venni akkor, ami-kor munkanélküliségről be-szélünk, és a feszültségek csökkentéséről gondolko-dunk.

Kárpáti Sándor

Vándorbotot a kezünkbe?

Esküszöm majdhogynem elpityeredtem, mikor egy New Yorkból érkezett tudósításban azt olvas-tam: Kósa Csaba a magyar újságírókat is lebolse-vikozó, hazánk honpolgárait rendre kioktató újság-szerkesztő — az egyetlen tiszta hang lángelekű apostola — az amerikai Kossuth Klubban azt nyilat-kozta: „Megengedjük a kritikát is, de csak a tények-nek megfelelően.”

Majdhogynem elpityeredtem, mert számomra — és Kósa úr szerint hazai sajtónk legkevesebb 90 szá-zalékban hazudó újságíróinak — ez olyan új csodála-tos távlatokat nyitott, mely egyszeriben megértette velem: érdemes volt népköztársaságból köztársasággá lennünk.

Megjegyzem, éppen ideje volt, mert korábban egy, a taxis sztrájk idején sokak által kiröhögött té-vériporter egy össznépi találkozón, 400 ember jelen-létében felelősségének teljes tudatában kijelentette: aki nem ért egyet a mostani kormánypolitikával, te-gye zsebébe világútlevelet, oszt menjen oda, ahova akar.

Hogy szerény véleményem szerint Murányi kollé-ga hova mehetne, azt most úgy érzem, felesleges taglalni, de miután alkalmanként gondolkozni is szoktam, volna egy iciri-piciri apró kérdésem e tárgykorban. Különösen azóta, hogy volt „szeren-csém” a kerepestarcasai menekülttáborban is eltölte-ni egy-két órácskát a hazánkat tranzitútnak tekintők és nyugati határszélülnökről visszatoloncoltak társa-ságában.

Murányi úr számítása szerint vajh' hány magyar állampolgár indulna mostanában a „nem érték egyet” elv alapján a nagyvilágnak?

Jó, minket egy darabig nem küldenének vissza eb-be a sok kint megélt Kárpát-medencébe, s vannak újságjainkban olyan hirdetések is, melyek legkeve-sebb 3000 magyarnak kínálnak jó kereseti lehetősé-get karib-tengeri luxushajókon — nekem legyen mondván —, s aztán mi újság? S egyáltalán — hogy csak személyes példámna maradjak — mi a bú-snyavalya lesz hosszú évek alatt megkínlódott laká-sunkkal, könyveimmel, háztartásunk szeretett darab-jaival, például a feleségem által utált ütött-kopott szalonasütő edénykémmel?

Míg ezen gondolkodtam, ért az „amerikás” jó hír, és örömben kétszer is a küszöbünkhöz vertem fenekemet; esetleg, meg netántán megengedik, hogy kritizáljak, kritizáljunk.

A távlatok végtelenek, nem csomagolunk, mara-dunk...

Azt azért nem ígérhetem, hogy mosolyra igazítom számat akkor is, ha olyan egyének próbálják az eget rózsaszínűre festeni, akiknek halvány fogalmuk sincs a vidék, a nagyon is valóságban gondolkodó és kínjában tépelődő embereinek hangulatáról.

Nem ígérhetem, mert alkalmanként olyan indula-tokkal találkozom, melyek leírása óhatatlanul uszító színben tűnhetne fel, s érzésem szerint nem vezetne sehová; s miért kell nagydobra verni azt, ami a nem szemellenzősök számára egyértelmű.

Akinek agyát pedig méla köd borítja, azzal nehéz vitatkozni, s történelmünk folyamán már többször bebizonyosodott, fölösleges is.

Így hát marad az a demokrácia biztosította, nagy-szerű lehetőség: nem kell vándorbotot a kezünkbe vennünk; maradhatunk, de azért ajánlatos a pofán-kat befogni.

Különösen annak a pár százezer embernek, aki hisz egy szervezetben, melyet a világon mindenhol szakszervezetnek hívnak.

Hisz, még akkor is, ha ütik, ha vágják, de — ez is történelmi tény — ez idáig kiirtani, földbe taposni még sehol a világon — amióta létezik — nem sike-rült.

Sőt vannak olyan „elrugaskodott” — csöppet sem bolsevikutód országok, hol az értelem jegyében tartanak egymással rendszeres párbeszédet. A fene tudja, hogy képesek erre...

Arra még rémálmaimban sem merek gondolni; ez azért van, mert minálunk hamarabb rádöbrentek: az Isten kalapján nemcsak egy bokréta van...

Veégh Ádám

A hűség kamatozik

A Magyar Távközlési Szakszervezet titkárainak országos tanácsa a közelmúltban meg tárgyalta a kollektív szerződés módosításait és az új törzsgár-daszabályzatot.

Az értekezlet után, figyelem-mel a két napirendi pont hord-erejére, Péntek Petronellától, a MATÁSZ országos titkárától kértünk részletes tájékoztatást.

Az új Munka Törvény-könyvével összhangban példás gyorsasággal módosították a kollektív szerző-dést.

A hármas számú módosi-tás történelmi gyökerei egé-szen az 1990-es — januári válla-latit követő — szakszervezeti szétválás idejére vezethetők vissza. Innen számítható a munkavállalók és a szakszerve-zet közös óhaja a vállalati vég-kielégítési rendszer kidolgozá-sára. Tekintettel arra, hogy a szakma magatartása törvényvá-ró volt, ezért első lépésként kompromisszumot kerestünk és találtunk a hathónapos fel-mondás, felmentés intézmé-nyének bevezetésével. Az egy-séges MATÁSZ létrejöttével fel-gyorsult az igény a végkielégi-tés rendszerének kidolgozásá-ra.

Mit kell feltétlenül tudni a végkielégítésről?

Azt, hogy a szakszervezet nem azért harcolt a módosítá-sért, mert a vállalatnak szándé-kában állna nagyobb létszámú dolgozójától megválni. A tech-nikai, technológiai fejlesztések-jel járó átszervezésekkel, mun-kahely-felszámolásokkal azon-ban előadódhatnak olyan hely-zetek, amikor sem az áthelye-zés, sem az átképzés nem meg-oldás. Ebben az esetben a vég-kielégítés mértéke az elbocsá-tott dolgozó anyagi ellehetle-nülését kívánja megakadályo-zni. A végkielégítés mértéke — törvény alapján — legalább há-rom év esetén egy havi átlagke-reset, de például egy 25 éves munkaviszonnyal, illetve törzs-gárdatagsággal rendelkezőnél a törvény és a kollektív szerző-dés alapján huszonegy havi végkielégítés jár, sőt, ha a mun-kaviszony az öregségnyugdíj-korhatár betöltését megelőző öt éven belül szűnik meg, akkor újabb három havi átlagkereset-tel emelkedik ez az összeg. Mint az előbbiekből kiderül az új Munka Törvénykönyvvel összhangban a szabályozás szerint jelentősen megráglul a munkáltatónak az elbocsátás. Az anyagi áldozat talán olyan megfontolásra kényszeríti a munkaadót, hogy csak valóban indokolt esetben váljon meg az alkalmazottaktól.

Eddig nem szabályoz-ták az alkalmazási feltételt. Ez merőben új fogalom.

A dolgozói vitákon nagy idegenkedéssel fogadták a ja-vaslatot. Ez nem kizárólag az újtól való idegenkedés volt, ha-nem a közvetlenül érintettek a munkavállalói szabadság korlá-tozására hivatkoztak. Végül is sikerült megértetni, hogy a pi-acgazdaságra való áttérésnek szükségszerű velejárója az al-kalmazási feltétel bevezetése.

Ennek lényege?

Egyértelműen meg kell határozni azon kvalifikált szak-emberek körét, akik munkájuk során lényeges, üzleti értéket képviselő információk birtoká-ban vannak. Ők munkaviszo-nyuk megszűnése után egy évig nem helyezkedhetnek el azonos tevékenységet folytató társaságoknál, vállalatoknál.

Az intézkedés a műkö-dő piaczgazdaságokban be-vált üzleti titok védelmét szolgálja?

Pontosan. Egyrészt véde-ni kívánjuk a MATÁV piaci ver-senypozíciót azzal, hogy a vá-lalati elképzeléseket, jövőbeni terveket tartalmazó informáci-ók ne kerülhessenek illetéktele-nekhez. Másrészt a szűrkeállo-mány elszivárgását is meg kí-vánjuk akadályozni. Persze, szá-molunk azzal, hogy lesznek, akik nem fogadják el a feltételt. Ők elesnek az anyagi kompen-zációtól. Mások a munkaszer-ződés módosításával ismerik el a feltételt. Az újonnan belépők-nél pedig ezen szabály alkalmá-zása nem kérdéses.

Nem tartanak attól, hogy megindul az informá-ciók adásvétele?

A bizalmi elvet, az erköl-csi kategóriákat, az emberi ma-gattartást nem lehet törvényi úton szabályozni. Ellenben nem olyan nagy ez az ország, hogy az információáramlást ne lehet-ne nyomon követni. Nyugaton az üzleti titok védelme hagyó-mány. Ott a megszegéséért já-ró kártérítés polgári perrel kö-vetelhető.

A hetvenes évek vé-gén kialakított és azóta többször módosított törzs-gárda szabályzat legújabb változata is nagy vitát ka-vart.

Ez igaz. A korábbi törzs-gárda szabályzat filozófiája az akkori munkaerőpiaci helyzet-nek megfelelően a munkahelyi kötődést, a vonzással a nagy-mérvű fluktuáció megfékezését célozta meg. Régóta érett a korszerű, hosszú távra szóló szabályozás igénye. A dolgozói vitára bocsátott javaslatte-rvezet és a titkárok országos taná-csa által végül elfogadott javas-lat között lényeges különbsé-gek vannak. Legfontosabb ész-revételt az volt, hogy a pénzbeli juttatás mértékét a havi átlag-keresettől teszi függővé, figye-

lembe véve a szolgálati idő mértékét is. Továbbá a tárgya-sult forma személyi jövedelem-adó vonzatát az alacsony kere-sestűek nehezen kompenzálják. Végül az új szabályzat miatt a hosszabb szolgálati idejű dol-gozók között akad, aki kiesik az elismerésből.

Hogyan építették be az észrevételeket a titkári értekezleten előterjesztett javaslatba?

A pénzbeli juttatás mérté-kének alapja a vállalati átlagke-reset lett, ami értékazonossá-got jelent. A pénzbeli díjazáson túl a szabályzat tárgyasult for-mában is elismeri a hosszú tá-vú hűséget és a munka hasz-nosságát. A húszéves törzsgár-datagságot elért dolgozót tárgyjuttalom — aranymedál — nökét és aranygyűrű a férfiakat — illeti meg. A személyi jöve-delemdadó vonzatot pedig 1 ha-vi MATÁV átlagkeresetnek meg-felelő pénzüsszeggel kompen-zálja. Az átmeneti intézkedések biztosítják, hogy a hosszabb szolgálati idővel rendelkező dolgozók az új szabályozásnál ne kerüljenek hátrányos hely-zetbe. Visszatérve a mindenkori vállalati átlagkeresetre, ez egy önmagát karbantartó szabályo-zás. Új elem, hogy bővült a be-számítható szakirányú végzet-séget nyújtó iskolákban töltött tanulmányi idők köre.

Talán az is fontos lehet, hogy a jövőben nemcsak a munkálta-tó, hanem közvetlenül a munka-helyi közösség is kezdeményez-heti a méltatlan dolgozó kizárá-sát, és jogorvoslatot csak az eggyel magasabb szinten lehet kezdeményezni. Az új elismeré-si formákat 1993. január elsejé-től alkalmazzuk. Feltétel volt, hogy a szabályzat az 1992-es bérfejlesztést ne terhelje, de megemlítem, hogy a következő évek bérkondícióit nagy való-szerűséggel érinti.

Elégedett a végzett munkával?

Igen. Úgy ítélem meg, hogy a dolgozói észrevételek fi-gyelembevételével tárgyalta meg és fogadta el mindkét mó-dosítást a titkárok országos ta-nácsa.

Hunyor Ágnes

Az elmúlt napokban meg-döböntő hírt kaptunk a Filaté-lia Vállalat Szakszervezeti Bi-zottságától, melyben közölték, hogy az alapszervezetük meg-szűnt. E hír nyomába eredve beszélgettem a volt szakszerve-zeti titkárral, Galkó Ferencnével és három olyan szakszervezeti taggal, akiknek ma az okoz-gondot, hogy hol legyenek tag-gok, miután ők ragaszkodnak tagsági viszonyuk megőrzésé-hez.

Miért döntöttek az alap-szervezet megszűnése mellett; ennek tagsági akarat volt-e a motiválója, vagy a tisztségviselők nem kívántak tovább tevé-kenykedni tagságuk érdeké-ben?

Az elmúlt két év folyamán a szakszervezeti mozgalomban egyre inkább az arcnélküliség kezdett kialakulni, és nem kap-tunk kellő támogatást mun-kánkhoz a tagságtól. A bizalmi-ak egyetértési jogának megszű-nésével kicsúszott a talaj a bi-zalmiak alól, új szerepüket nem tudták megtalálni. Először úgy gondoltuk, hogy a bizalmiak tevékenységét illető kritikák most majd a szakmai vezetők felé fognak irányulni, de amíg a bi-zalmi mérték a dolgozók szí-dni, a főnököt nem.

Ahogy szavaiból kive-szem, elég sok kritika érte a szakszervezetet. Tettek-e va-lamit azért, hogy tevékenységük jellegét, színvonalát megváltoz-tassák, tagságukat megőrizze-k, és a kor követelményeinek megfelelő szakszervezetet ala-kítsanak ki?

Nem, csak kritikát kap-tunk, de a változásért a kritizá-lók sem voltak hajlandók egy lépést sem tenni. Többször ültünk le beszélgetni a tagokkal, de a beszélgetések az érdekte-lenség miatt mindig kudarcba fulladtak, és miután a bizalmi-akkal közösen az alapszervezet megszűntetése mellett döntöt-tünk, azt tapasztaltuk, hogy az emberek megkönnyebbülve vették azt tudomásul, hogy nem nekik kellett meghozniuk a döntést.

Úgy tudom, a vállalat pri-vatizálása most van folyamat-ban, és ha jól tudom kollektív szerződésük is lejár június 30-án. Nem érzik a felelőssé-geket, hogy döntésükkel a mun-kavállalókat kiszolgáltatott helyzetbe hozzák?

Az igazság az, hogy a szakszervezeti vezetés tagsági támogatás nélkül amúgy sem tudott volna különösebb ered-ményeket elérni. A vállalat át-alakulása várhatóan nem fog a dolgozók részére megrázkódtá-st jelenteni, mert eddig is nyereségesek voltunk (pl. a dol-gozói vagyonjegyekre is 50 szá-zalékos osztalékot tudtunk fi-zetni). Az igaz, hogy a kollektív szerződésünk megszűnik, de az igazgatónk ígéretet tett arra, hogy ami a kollektív szerződésünkben szabályozva van, azt a jövőben is valamilyen formá-ban meg kívánja tartani. Emiatt, és mert az elmúlt években kü-lönböző érdeksérelem nem érte a dolgozókat, mindenki meg-nyugvással vette tudomásul szakszervezetünk megszűnését.

Nem egészen így nyilatkozott az a három dolgozó, aki azzal a kéréssel fordult a PDSZ-hez, hogy tagsági viszonyukat meg kívánják őrizni, és ebben nyújt-sunk segítséget, hiszen három aktív tag nem alkothat alap-szervezetet.

A rendszerváltás előtt — nyilatkozza egyikük — nem ért semmit a szakszervezet. Abban bízunk, hogy itt is bekövetkezik valamilyen változás, de család-nunk kellett. Ennek ellenére úgy döntöttem, hogy tagsági viszo-nyomat megőrzöm, hiszen lát-ható, hogy a jövőben a dolgo-zók egyre inkább rá lesznek szorulva az érdekvédelemre, csak többségük ezt még nem érzi. Mi úgy gondoljuk, hogy ér-deemes kívánni azt az időpontot, amikor az embereknek újra szükségük lesz a szakszerveze-re.

Miért nem próbálták meg a szakszervezet tevékenységé-

nek megváltoztatását, addig amíg létezett az alapszervezet?

Sok mindent próbáltunk, de az érdektelenség miatt min-den kudarcba fulladt. Több ja-vaslatot is adtunk a kollektív szerződéshez, mégis csak az került be, amit a szakma akart, mert senki nem merete vállalni az ütközést. Úgy véljük, hogy majd egy-két bátor ember egy újfajta szakszervezetet hozhat létre, akkor, amikor az emberek veszélyérzete ezt szükségessé teszi.

En úgy gondolom, hogy egy szervezet sikeres tevékeny-sége nem egy-két bátor ember-mel múlik (bár ez lehet meg-határozó), hanem azon, hogy a bátor embereknek van-e támo-gatottságuk. Egy szakszervezet csak annyit tud elérni, amennyi-ért tagságuk hajlandó kiállni. Miből gondolja, hogy ez a jövő-ben másként lesz?

En tudom, hogy keserves lesz, de a dolgozóknak a saját kárukra kell majd megtanulni-uk, hogy miért van szükség szakszervezetre. Nem hiszem azt, hogy a kollektív szerződés lejárta után minden juttatás időtlen időig érvényben lesz, s addig is több év fog eltelni, amíg új kollektív szerződést le-het kötni majd, hiszen az üzemi-tanács-választásokon a szak-szervezetnek ehhez reprezenta-tivitást kell szereznie.

Az előbbi tapasztalatoknak a kontrasztja egy másik alapszer-vezetnél végbemenő folyamatt. A POTI-nál nemrégiben titkár-váltás volt. Ennek kapcsán be-szélgettem Kaján Péterrel, az új titkárral, hogy milyen elképze-lései vannak a szakszervezeti munkáról.

11 éve dolgozom a cég-nél, és eddig túl sokat nem tud-tam a szakszervezetről. Azt vi-szont tapasztaltam a környeze-temben is, hogy az emberek el-keseredettek voltak, úgy érez-ték, a szakszervezet nem csinál semmit. Az elődöm januárban távozott a kft.-től, és mint so-kan a dolgozók közül, ő is a konkurenciához. Ebből is lát-szik, hogy az embereket na-gyon foglalkoztatja a munkahe-lyi biztonság kérdése, hiszen sok függ attól, hogy az éleződő piaci versenyben talpon tu-dunk-e maradni. Mint megbi-zott titkár január óta látom el ezt a funkciót (most már vá-lasztottként is), és munkámat a tagság véleményére kívánom alapozni. Hiszen láttam, hogy milyen gondot okoz, ha a tag-ság és a vezetőség elszakad egymástól.

Úgy érzem a vezetők is el-fogadnak, tudják rólam, hogy a tárgyalások embere vagyok, és nem keresek minden áron oko-kat a konfrontációra. Eddig si-került elérnünk, hogy ha valakit el kell küldeni a vállalatból, ak-kor az 6 havi felmentésben ré-szesüljön, és az emelkedő költsé-gek mellett is kb. hússzáza-lékos bérfejlesztésben sikerült megegyezni. Ma még csak har-mincöt százalékos a szervezett-ségünk, de a változások úgy lát-szik elindítottak valamit, mert már többen jelezték belépési szándékukat. Úgy gondolom, hogy ez a munka lelkeséget igényel, a kudarcoktól nem sza-bad meghátrálni, a tagság megőrzéséhez pedig szükség van látványos cselekedetekre is, pl. kedvezményes akciókra, mert az igazi érdekvédelem ál-talában csak hosszabb távon hoz eredményeket, és ma a munkavállalók „ki vannak éhez-ve” az azonnali sikerekre.

Szeretném újra létrehozni a leépült bizalmi rendszert, mert nagyon nagy szükség van munkájukra az információk to-vábbításához. Tulajdonképpen a szakszervezeti munka egyik

rákfenéje éppen az volt, hogy a bizalmiak nem azt tették, amit kellett volna.

A Budapest 62-es postahiva-tal kézbesítői levélben kerestek meg minket, melyben tudomá-sunkra hozták, hogy Postai Kéz-besítők Érdekvédelmi Szakszer-vezete névű új érdekképvisele-tet voltak kénytelenek alakítani. Egyben följajlottak együttmü-ködési készségüket a PDSZ-szel. Kérdéseimre Tóbiás István és Zsigrai Dezső válaszolt.

Nem közzéködni akarok, mégis meg kell kérdezem, hogy ha jók az információim, önök korábban a PDSZ főbízal-mijai voltak. Mi szükség volt ar-ra, hogy egy új érdekvédelmi szervezetet alakítsanak, és ha már ezt megtették tavaly no-venberben, akkor ennek nyilván-nosságra hozatalával miért vár-tak ez év áprilisáig?

Az utolsó pillanatilag biz-tunk abban, hogy erre nem lesz szükség, és véleményünket, ér-dekeinket jobban figyelembe fogják venni. Sajnos, azt ta-pasztaltuk, hogy minden kísé-letünk kudarcot vallott, pedig mi is jobban szerettünk volna Budapestben a meglévő szak-szervezetben belül kézbesítői ta-gozatot létrehozni. Számtalan javaslatunk volt a tavaly meg-kötött kollektív szerződéshez is, de azokból szinte egyetlenegy sem került be. (Az országos tár-gyalásig csak egy, a ksz-ben rendezést igénylő kérdés jutott el, és az be is épült. Lásd. 23. § 6. A szerk.)

Ebből mi azt látjuk, hogy a titkárok országos tanácsa nem tudja megfelelően képvise-lni a kézbesítők (ezen belül a budapesti kézbesítők) sajátos érdekeit. Emiatt döntöttünk úgy, hogy olyan formát válasz-tunk, amellyel lehetőség nyílik érdekeink közvetlen megjel-nítésére és érvényesítésére. Úgy gondoljuk, hogy oda kell adni a hatásköröket, ahol a legfonto-sabb döntések születnek. A dolgozókat a közvetlen hatá-sok a szűkebb munkahelyeken érik, ezért ott kell, hogy a leg-több munkáltatói intézkedésbe beleszólhassunk. El kell érünk, hogy a munkavállalók érdeké-ben egységesen tudjunk fellép-ni.

Amit mondanak, az egy kicsiké ellentét a Munka Tör-vénykönyv szellemével, hiszen az a helyi döntéseket az üzemi tanácsok hatáskörébe adja, és a szakszervezetnek a jövőben a legnagyobb feladata a kollektív szerződés megkötése és a bér-harc lesz.

Természetesen én is így gondolom, de szükségünk van arra, hogy a hagyományos szakszervezeti tevékenysé-geken túl a legnagyobb sikereket akkor érhetjük el, ha a munka-körülményeken, de elsősorban a munka szervezetségén sike-rül változtatunk. A legtöbb problémát ma az okozza a dol-gozóknak, hogy a szervezetenlenség miatt felesleges munkafo-lyamatokkal vannak túlterhelve. És ezeken az új Munka Törvény-könyv munkaidő-korlátozó in-tézkedései sem segítenek.

Ön korábban azt mondta, hogy számára a német szak-szervezet működése a példa. Németországban pedig egy-ségszakszervezet működik. Nem tartja ezt ellentmondásos-nak?

Nem. Mert úgy látom, hogy ma még erre van szükség érdekeink érvényesítése céljá-ból, de elképzelhetőnek tartom, hogy az üzemtanács-választá-sok után (egy-két év múlva) minden szakszervezet megta-lálja a helyét és szerepét, s ak-kor itt is megfordulhat ez az osztódási folyamat. Most is úgy látom azonban, hogy a szak-szervezetek csak akkor érhet-nek el eredményeket, ha a munkavállalók érdekében együtt tudnak működni, és nem engedik magukat a munkálta-tók által egymással szembe állí-tani. Ezért is jeleztük a PDSZ-nek, hogy együtt kívánunk mű-ködni velük.

— konrát —

Állásfoglalás a vagyonmegosztásról

Június 10—11-én az MSZOSZ tagszervezet-vezetői értekezletet tartott Balatonfüreden. A kétnapos tanácskozáson — melyen részt vett Lázár András megbízott elnök, Péntek Petronel-la távközlési, Mudruczó Kornél postai titkár, il-letve a műsorszóró szakszervezet részéről Ká-polnási Krisztina — két napirendi pontot tár-gyaltak és érdekeltek.

Elsőként az ősszel várható s a szakszerve-zeteket érintő választásokra való felkészülésről és az ezzel kapcsolatos legsürgősebb feladatok meghatározásáról volt szó, majd a vagyonme-gosztással kapcsolatos MSZOSZ-álláspontot ismertették és vitálták meg.

Ez utóbbiról a résztvevők az alábbi állásfo-galást fogadták el:

1. Az MSZOSZ tagszervezetei a jelenlegi vita tapasztalatai alapján megerősítik korábbi áll-láspontjukat, amely szerint a szakszervezetek között elosztandó vagyon körében a volt SZOT-vagyon felosztását a szakszervezetek közötti választáson elért eredmények arányá-ban, míg az ágazati vagyonok felosztását az üzemi tanácsai választásokon elért és össze-számított eredmények arányában kell elvé-gezni.
2. Az 1991. évi XXVIII. törvény 9. § (4) bek. érte-lmében a VIKSZ-igazgatótanács felállítását kö-vetó rövid időn belül létre kell hozni az igaz-gatói tanács titkárságát. Ennek összetételé-ben érvényesülnie kell az igazgatói tanács összetételére vonatkozó elveknek.

3. Az MSZOSZ tagszervezetei nem zárkoznak el attól, hogy a VIKSZ Igazgató Tanácsának döntésével a volt SZOT-vagyonból elidegení-téssel, vagy megterheléssel forrásokat te-remszenek. E bevételeket a szakszervezeti választásokkal összefüggő kampány költsé-gére, valamint az egyes szakszervezetek el-helyezésének finanszírozására kell fordítani.

4. Az 1991. évi XXVIII-as törvény alkotmánybí-rósági felülvizsgálatát követően az MSZOSZ tagszervezetei benyújtották, illetve benyújt-ják elszámolásaikat az Állami Számvevőszék-nek. Ennek megfelelően a törvény 7. § (2) bek. a) és c) pontja értelmében a VIKSZ tör-vényben meghatározott jogait az ún. volt SZOT-vagyon vonatkozásában, valamint az állami tulajdonú, de szakszervezeti használa-tú ingatlanok vonatkozásában gyakorolhatja.

5. A volt SZOT-vagyonnak a XXVIII-as törvény hatálya lépését követően történt hasznosi-tásból származó hasznokat, valamint a va-gyonot érintő terheket számba kell venni. Amennyien ennek a számbavételnek a szal-dója, valamint a későbbi hasznosítás pozitív, a VIKSZ Igazgató Tanácsában döntéseket kell hozni ennek felosztásáról. E döntés meg-hozatalakor azonban figyelemmel kell lenni az Alkotmánybíróság azon megállapítására, amely a vagyonnal való rendelkezést a vá-lasztások után elért várható vagyoni arány-hoz köti.

Találkozás a posta új vezetőjével

Mundruczó Kornél, szakszervezetünk országos titkára kőzetlen eszmecekerére invitálta Doros Bélát, a Magyar Posta Vállalat épp egy hónapja kinevezett új vezérigazgatóját. A találkozóra a június 1-jei intéző bizottsági ülésen került sor.

A testület tagjai és a vendég régi, jó ismerősként köszöntötték egymást. A helyszín sem volt ismeretlen az új vezérigazgatónak. A 23-as tárgyalóban — még a minisztériumi évek előtt — a posta egyik felelős vezetőjeként, sok kemény tárgyalásnak volt részese, és a szakma részéről az elfogadható kompromisszumok elősegítője.

Az országos titkár bevezetőjében röviden ismertette a PDSZ tevékenységét az 1990. májusi alakuló kongresszustól napjainkig.

Szólott az 1990. év őszi 1 napos postás sztrájkfelhívásáról, melynek hatására sikerült megállapodni 10 százalékos bérfejlesztésben, így a sztrájkot el lehetett kerülni. (A sztrájk tárgyalások résztvevője volt Doros úr is, a minisztérium képviselőjeként.) Említést tett a múlt esztendői bérfejlesztésekről, melyek 36—40 százalék között voltak, területenként változó mértékben.

Hangsúlyozta a tavaly húsvét nagypénteken megkötött kollektív szerződés jelentőségét, mely az ágazati összehasonlítások során is megállta a helyét, ugyanakkor utalt annak fontosságára is, hogy az új Munka Törvénykönyv július 1-jei hatálybalépése miatt elkerülhetlenül szükség van a posta kollektív szerződésének módosítására az őszi üzemtanács- és szakszervezeti választásokig.

A PDSZ 1991. november 30-i rendkívüli kongresszusán elfogadott programból kiemelte a postai béralku rendszerének szükségességét, a posta területén érvényes bértarifarendszer megalkotásának jelentőségét, valamint a foglalkoztatáspolitikai koncepció kidolgozásának szükségességét.

Mundruczó Kornél a vállalat vezetőinek és szakszervezetünk vezető testületeinek együttműködését korrektnek, őszintének és hatékonyan értékelt. Az 50 000-es szakszervezeti tagság (ebből 35 000 az aktív dolgozó) nevében és érdekében kijelentette.

— Továbbra is a korrekt és hatékony együttműködésben vagyunk érdekelték.

Megfogalmazódott még, hogy szakszervezetünk megítélése szerint az egységes posta megszűnésekor a szociális intézmények kezelői jogosultságának megosztásánál a Magyar Posta Vállalat sem a vállalat nagyságához, sem dolgozói lét-

számához mérten részesült ezekben. Szakszervezetünk határozott kérése a vezérigazgató úr felé, hogy az újbóli áttekintés során érvényesítse a vállalatot megillető jogosultságokat.

Doros Béla bevezetőjében elmondta, arra tud vállalkozni, hogy az első hónap benyomásairól, tapasztalatairól ad tájékoztatást. Véleménye szerint a postaszolgálat mintegy 10 évvel követi a távközlést a versenyben. Napjainkban érkezett a posta területére a piac. A verseny nem lehet korlátlan, mert pl. a kistelepülések, peremvidékek postai ellátását is fenn kell tartani, s ez a mindenkori állam kötelessége, mert ez soha nem lesz profittermelő tevékenység.

A Magyar Posta Vállalatnak is meg kell találnia a piachoz a kapcsolódási pontokat. A postai tevékenységben, a szolgáltatásokban el kell érni, hogy jól, olcsón és hatékonyan tudjuk munkánkat végezni. A konkurenciával szemben ez a leghatékonyabb fegyver.

A vezérigazgató kifejtette, hogy ő is érdekelt a korrekt, hatékony együttműködésben szakszervezetünkkel. Minden területen fogadókész, ami a vállalat vezetősége és az érdekképviselő között értelmezhető.

Hangsúlyozta, határozott szándéka, hogy a vállalatot megóvja a politikai csatározásoktól, attól, hogy a Posta Vállalat politikai küzdelmek szintérvé váljon. A postai szolgáltatások terén a politika- és versenysemlegesség gyakorlatát kívánja érvényesíteni.

A kollektív szerződés módosításának szakértői előkészítését jónak ítélte, s a szakmai elképzeléseket a június 16-i vezetői értekezleten tárgyalják meg.

Tájékoztatta az intéző bizottságot, hogy levélben kereste meg a Magyar Posta többi utódvállalatát, melyben kifejtette, hogy az utódvállalatok közötti vagyonmegosztási tárgyalásoknál a partner érdek-képviselői szervek részvétele elengedhetetlen.

Végezetül kifejtette fogadókészségét az ideiglenes együttműködési szerződés megkötésére, az üzemi tanácsi és a szakszervezetek közötti választásokig terjedő időszakra.

* * *

Megint — mint már sokszor — beigazolódott, hogy a postás a postást hamar megérti. Közös célunk egy jól működő, hatékony posta, mely posta a jól és tisztességesen dolgozóknak biztos és hosszú távú megélhetést jelent.

Ritka pillanat: a szándékok és az akaratok egybeesnek.

(meszlényi)

Jelképünk a pulikutya

Már-már úgy tűnt elcsitul az a képtelen vádakat tartalmazó rágalomözön, mely az újságot árusító postai dolgozókat érintette, s ezzel természetesen magát a postást is, de végül nem ez történt... Bizonyos körök szerint a Magyar Posta a kommunizmus, bolsevizmus — tesék figyelni, lesz még ez neokommunista is — utolsó fellegvára, ha másért nem, azért, mert agyukban még mindig a régi eszmét hordozzák, s például újságárusaik nem beszélnek lyukat az újságvásárlók hasába, hogy az egyedüli tiszta hangot képviselő újságokat vegyék, ahelyett hogy a régi „pártállami” újságokból kiérkezésükkor maglyákat raknának, s gregorián dallamokat dúdolva lesnének üres zsebüket, mert úgy tűnik, a „tiszta hang” egyelőre nem kelendő. Arra még gondolni sem akarok, lehet, hogy azért nem, mert a „tiszta” fogalmat egyesek — bár hangról beszélnek — csak egy olyan tiszta kendőre értik, melyet mulatságos vetélkedőkön a játékos szemére húznak, s ettől kis ideig az égadta világon nem lát semmit. Aztán mikor lehetősége van lát, amit lát...

* * *

A Hírlapkereskedelmi Igazgatóság (HÍRKER) emblémája egy újságot szájában tartó pulikutya, az a kutyafajta, mely az abszolút hűség jelképe, s túl ezen a megbízhatóság is. Amit rábiznak — természetesen a kutyáértelmem határára belül — azt tökéletesen teljesíti.

A kutya ösztönlélek, s nem tudom ezt az emblémát mennyire érzik magukénak az újságárusok, de hogy ösztönösen terjesztenék azt az irratlan újságmennyiséget, melyet napjainkban eladnak, abban egy pillanatig sem hiszek.

Évente csak Budapesten 175 millió példányt adnak el az újságárusok, vidéken pedig 171 milliót! Mindez Budapesten 480 postai kezelésű árusítóhelyen, s körülbelül 600 (!) postától független, de az újságokat onnan kapó ABC áruházban, esetleg főprofilként kozmetikai szereket, fehérneműt forgalmazó üzletben. Az eladási áron számított éves árbevétel több mint 6 milliárd forint.

Ennek a „birodalomnak” igazgatója Kálmán Sándor, aki e posztot 1991. óta tölti be — s nem idegenként érkezett. Egyike azon fiatal vezetőknek, akik nagyon alulról kezdve érkeztek a csöppet sem nyugalmat kínáló vezetői székbe, s nyilván tökéletesen tisztában vannak ennek minden buktatójával. Kérdéseimre ő válaszol.

— A Hírlapkereskedelmi Igazgatóságot 1991. január 1-jével alapította a vezérigazgatóság, mégpedig a két meglévő igazgatóság rész munkájának összevonásaként, a Budapesti Igazgatóság árusításának rendszeréből, illetve a Hírlap- és Postaszállítási Igazgatóság árusítással kapcsolatos adminisztrációs rendszeréből.

— Ezt a volt rendszert még elmondani sem kis teljesítmény. Jelenleg hányan dolgoznak, a most már maradjunk abban, HÍRKERNÉL?

— 1300 főben kell gondolkodnunk, és ebben kb. 800 a hírlapárús. Fő profilunk Budapesten a hírlapárúsítás irányítása, kiszolgálása teljes hatáskörrel, vidéken pedig az igényeknek megfelelő információk begyűjtése és július 1-től mi végezzük a teljes feldolgozást.

— Amiért önök nyilván fizetnek...

— Természetesen, egy megállapított tarifa alapján, mely ráépül a postai vidéki szállítási rendszerre, azaz a hírlap költségviselő, de ez megoszlik a le-

vél-, illetve a csomagforgalom között.

— Igazgató úr, én egy órált pillanatomban több mint egy éve végigkísértem egy éjszakai postavonat útját Szegedig, s onnan a küldemények útját a célállomásokig. Esküszöm nem irigyeltem a vonaton dolgozókat sem, de ahogy most elmondja, az ennek adminisztrációját végző dolgozókat sem... De mit tud mondani az esetleges privatizációról?

— Elképzelés szerint a postai pavilonok sajátos vállalkozási formában üzemelnek, gyakorlatilag a pavilont bérlik — de bérleti díj fizetése nélkül —, úgy, hogy az üzemeltetés költségeit a posta vállalja. A területfoglalási díjat a legutolsó állásfoglalás szerint a posta nem finanszírozza. Olyan megállapodás született, hogy a posta a korábbi 14 százalék helyett a lendő vállalkozó részére 16 százalékot fizet, s ennek a +2 százaléknak kell fedeznie az esetleges területfoglalási pluszköltséget.

— Igen ám, de ez a két százalék van ahol elégséges, van ahol, ismervé egyes kerületi önkormányzatok teljesen irreális követeléseit, kevés.

— Tapasztalataink szerint jelenleg elég. Azt, hogy a jövőben is elég lesz, nem tudnám biztonsággal állítani. Különösen akkor nem, ha az önkormányzatok pályázatokat hirdetnek majd egyes területekre, s ott az marad, aki többet ajánl.

— Ebből aztán az következik majd, hogy mondjuk X. Y. vállalkozó virágot fog árulni a több évtizede működő újságpavilon helyén?

— Lehetséges...

— S ebbe mondjuk 3 hónap után belebukik, és lesz egy üresen tátongó terület, újság meg sehol. Szép perspektíva...

— Reméljük, nem ez fog történni.

— Tudja igazgató úr, nekem az a véleményem, hogy — lehet furcsa a párhuzam — az újság olyan, mint a gyógyszer, s egy újságot árusító pavilont megszüntetni éppoly képtelenség, mint egy gyógyszerből biliárdszalont létesíteni, csak azért, mert annak új tulajdonosa több pénzt penget a kasszába.

— Tökéletesen egyetértek, s mi mindent megpróbálunk, hogy ezt felelősséget viselő önkormányzati tisztségviselők is megértsék.

— V. A. —

Hol tart a lapterjesztés privatizációja?

Mindig szakmabélieknek tartottam az újságotterjesztőket, rikancsokat. Itt Budán, a Margit-híd és a Moszkva tér között szinte valamennyiüket ismerem. Lapot veszek, és közben beszélgetünk. Legutóbb egy hölgy a Széna tér sarkán panaszkodta, hogy elakadt az elárusítóhelyek privatizációjáról való információ, nagy a bizonytalanság.

Végigjártam ismerőseimet, és ki-ki elmondta azt a szeletet, ami ebből a kérdéskörből őt érinti. Azt például, hogy vállalnák-e a hely és a terület megvételét; hogy mely lapokat raknának ki; hogy politikál-e az árus, ha kínál, vagy ha nem; milyen lenne a konkurrencia — és még folytathatnám.

Barátság ide, barátság oda, félig megfogalmazott véleményföredékeket tudtam összeszedni, ami persze még nem egy riport. Egyvalami azonban biztos pont volt: Kutas Ferencet mindenki említette. Keressem meg őt, ő tud fogalmazni, ismeri mindenkinek a véleményét. Valaki azt mondta: „A Ferinek akkora a szája az Őrs vezér téren, hogy ide, a Moszkva térre is hallik.” A megfogalmazásban nem volt felhang, inkább tisztelet.

Az Őrs vezér téren hosszan kerestem, üzeneteket hagytam, és akár hiszik akár nem, megcsörrent a telefonom. Kutas Ferenc ismeretlenül megtisztelt a bizalmával, és a megbeszélte időben összejöttünk.

*

— Kérem mutatkozzon be, azoknak, akik nem ismerik!

— Hírlapárús vagyok. A Pest II. szakszervezeti titkára, és a Hírlapterjesztők Szakmai Szövetségének ügyvivője.

— Kérem, térjünk a lényegre! Úgy tudom, hogy a postánál két éve határozták el a hírlapárúsítás privatizációját, és ön az árusokat képviselte.

— Az alap gondolat már a HÍRKER megalakulása előtt adva volt. Ennek lényege az önálló gazdasági-kereskedelmi egység létrehozása.

— Mi motiválta e gondolatot?

— Az, hogy ha az árus helyet bérbe adják, akkor az árus „gazda” lesz. Kereskedőként adja el azt az árut — azt a lapot —, amit keresnek, ami megy. Vállalkozó is válik belőle: kirkatort tervez, önállóan dönt a rendelésről és így tovább.

— Mégis mi a gond, hogy ez megrekedt?

— A pavilon a posta tulajdona, a terület az önkormányzaté. A bérbeadási folyamat során a régi mechanizmus — a gondoskodás — kényelmetlenné vált, a vállalkozás pedig rizikós. Vállalkozási oldalról közelítve, mi garanciát kértünk a hely biztosítására. A posta ezt nem vállalta.

— Több jogi gubanc is felvetődött. Az elárusítóhely jogi tisztázása, valamint a bérleti jog átruházásának lehetősége. Mint kiderült, egyik sem jogszerű. Ezeket a jogositványokat évente meg kell kérnie az üzemeltetőnek.

— Itt kezdődik tehát a nyílt verseny.

— Igen, ez a privatizáció lényege. Pályázni kell, nyílt a ver-

seny, a tökeerős jelentkező a nyerő. És mi itt vagyunk vesztes pozícióban, mert jutalékért dolgozunk, nem árréssel. Ebből forgatóke nem képződhet.

— Önök azért szeretik a helyet és a feladatot is...

— Igen. Ezért, ha nem postás veszi meg a bodegát, akkor lehet, hogy itt holnap kukkoló lesz, vagy hamburgeres, vagy bármi. De ha újságárusító hely marad, akkor sem biztos, hogy a postától rendeli a lapot. Lehet valamely alternatív kiadó elárusítóhelye is.

— Ettől válik a dolog politikai...

— Ha úgy nézzük, hogy az állampolgárt megfosztják az információtól, akkor az már politikai kérdés.

— Nem csak erre gondoltam.

— Ismerem a Csurka-ügyet. Azt mondta, hogy az árusok a bolsevik rendszer utolsó bástyái. Nevetséges. Megkerestük Csurkát, aki helyesbítette kijelentését, és felajánlotta, hogy egy szakmai küldöttséggel tárgyal, és segít a terjesztés anomáliájának feloldásában.

— Valóban: politikál az árus?

— Három jogot, alapvetet ismerek. Az első a zsebem joga. Azt adom el, amit keresek, amire a vevő (olvasó) kíváncsi.

Én még — egyelőre — nem árusítok újságot — mondja a Flórián téri zöldséges

Téves kapcsolás

Beszélgettünk, amikor a barátom hirtelen az órájára nézett. Idegesen, mint akinek valami az eszébe jutott.

— Menned kellene?

— Nem, csak telefonálni szeretnék. Megengedsz egy telefonra?

Hát ez csak természetes. Gyuri barátom már ment is a telefonhoz, tárcsázott, már tudtam, hogy negyed órával később telefonál, mint kellene, mint megígérte, én közben kiementem a szobából, mert a más mondanója nem rám tartozik, mire utánam eresztett egy fél mondatot:

— Hivatali dolog tudod, az egyetemi tanszéken megígértem egy barátomnak...

Kisvártatva jöttem vissza.

— Sikerült?

— Téves volt. Ezek a pesti telefonok, förtelmesek...

— Legalább megkérdezted, hogy milyen szám jelentkezett? Én ilyenkor azt szoktam mondani, ha egy percen belül újra tárcsázok, ne vegyék fel a kagylót. Mert rendszerint oda fut be megint a hívás...

— Én már soha nem kérdezek meg telefonszámot.

— Úgy tiltakozott, olyan riadtan, hogy megkérdeztem.

— Miért?

— Nem meséltem el neked a történetemet? Hogy ezt én nem meséltem volna el neked? Hiszen harminc éve ismerjük egymást... Nahát, az valami fantasztikus volt. Öt perc alatt elmondtam, ha érdekel...

Érdekel.

Konyakoztunk, már vagy másfél óra. Gyuri rákezdett.

Azt mondta, hogy valami nagyon régi történettel hozakodik elő. Akkoriban, ha csak tehette, telefonjait mindig hivatalokból, szerkesztőségekből intézte el. Valami nagyon fontos ügyben kellett telefonálnia, de állandóan mással beszélgetett, jelzett a készülék. Végül kicsöngött.

— Hiszed, nem hiszed, de a világ legbájosabb hangján szól bele egy ifjú lány a telefonba. Én még ilyen hangot nem hallottam. Az a hang szállt felém, amibe az ember azonnal szerelmes lesz. Érezted te már beszéd közben, hogy valaki elbűvöl a hangjával? Én addig ugyanis soha, semmikor. Ez a hang muzsikált, kedves volt, kéréses... Amikor megmondtam, kit keresek és miért keresem, pici nevetés bujkált a hangjában, de felvilágosított, téves a kapcsolás. És én nem tettem le. Belementem egy meghatározhatatlan mondatokba beszélgetésbe. Csak hallani akartam a hangját. Meg is mondtam az ismeretlennek. És beszélgettünk. Semmiségekről. Én Budára telefonáltam, ő is Budán dolgozott. De hogy hol, nem érdekelt. Csak beszélgettünk, nyomtam a szöveget, és rimázkodtam magamban, jaj, csak le ne tegye. Vagy tíz percen át haverkodtunk... Én magam sem tudom, hogyan, de amikor megmondtam, hogy milyen számon ne hívjam többé, feljegyeztem a telefonszámot.

— És másnap újra hívtad?

— Ennyire kitalálható a történet?

— Gondolom sok ilyen kellemes tréfát csinált akkoriban a legendásan rossz telefonhelyzet.

— Másnap nem hívtam. És harmadnap sem. Egy hét múlva éppen szabad telefon mellett voltam, gondoltam, most azért is...

Mit mondanak? Kit keresek? Ugyanis, még a nevet sem tudtam. Nem kellett dadognom, mert ő vette fel. Azonnal megismerte a hangomat. És kiérteztem belőle az örömet. Azt mondta, már várta a jelentkezésemet. Én megkérdeztem: mindenki ilyen kedves? Ezt elűtötte valamivel. Azt felelte: legyen ez az ő titka. És a neve is titok? Azt válaszolta: ha máskor is keresném, mondjam azt, hogy a Zsuzsát kérem. Milyen Zsuzsát? Érdeklődtem. Hát a Bocskay Zsuzsát.

— Szép történelmi neve volt.

— Várd ki a történet végét. Én mindenféleképpen összehalandszám. Hogy beszéljen,

akármiről. És ő felolvasta az újságból az időjárásjelentést. Azután verseket mondott. Fantasztikus volt. Szerelmes lettem a hangjába. Merészebb vizekre evezünk, amikor megmondtam neki: én a világ legszebb hangjával beszélek! Persze ez tetszett. Mőfellelt. Viszonozta valami kedvességgel.

— Mikor ajánlottad, hogy találkozzatok?

— Nem ajánlottam. Különbözőben is, a szerelemben szeretem a lassú történeteket. Nem vagyok híve a gyors lerohanásnak. Legközelebb arról beszéltem neki...

— Nem emlékszel rá pontosan?

— Hogyne emlékeznék...

— Akkor mondd el, szó szerint!

A barátom újra ivott a konyakból. Apró kortyocskát, talán, hogy erőt merítsen, talán, hogy felidézze magában a voltakat. És belekezdett:

— Maga nagyon szép lehet.

— Miből gondolja?

— A hangjából.

— Milyennek képzel el?

— Vöröshajúnak, karcsúnak, kecsesnek, a haja mondjuk olyan, mint egy sátor, de szívesen alábújnék...

— Nana, még nem tartunk ott.

— A szája duzzadt, érzéki. A keze hosszú, ujjai zongorázásra valók. Simogatásra. Mikor láthatom?

— Ilyennek képzel el?

Gyuri barátom csak nézett maga elé.

— És — kérdeztem — a folytatás milyen volt?

— Nem volt folytatás. Még nem. Én azt kérdeztem még egyszer, újra, mikor láthatom? Mire azt felelte:

— Nem akarok csalódást okozni magának...

Katt. A telefonvonal megszakadt.

— De azért találkoztatok?

— Találkoztunk. Legalább egy, vagy másfél hónapon át tartott ez a játék. Mert játéknak indult, elhiheted. És én, ki ne nevesse érte, boldog voltam, hogy hallhattam a hangját. A világ legszebb hangját... Amikor már nagyon vágytam a látására, azt ajánlotta, hogy csak öt után hívjam. Gondolom, akkor már egyedül volt a hivatalában. Másfél órát beszélgettünk egymással. Bevallotta, hogy szeret engem. Én is — feleltem neki —, akkor hát találkozzunk.

— De én más vagyok, mint amilyennek elképzelte.

— Akkor majd becsukom a szemem.

— És átölel?

— Igen.

— És megcsókol?

— Találkozzunk! — könyörgtem. — És akkor minden kiderül. Jó?

— Nem jó, de most már én is azt mondom: találkozzunk...

Most én ittam meg egy hajtásra a konyakot. Azonnal töltöttem mindkettőnknek.

— És... persze találkoztatok, vagy nem is... várj, kitalálom... Nem ment el a randevúra... Mert asszony, három gyereke van...

— Ne találgass. Eljött. Igaz, este nyolckor találkoztunk, egy parkban. Megmondtam, hogy melyik padon ül. Én megkérdeztem, és ha más is ül azon a padon? Azt felelte: akkor is találkozzunk. Irjám le, hogy én milyen vagyok. Leírtam. Elmentem a parkba. Már alkonyodott. Nyár volt, kicsit borult az ég, és én elszántan mentem erre a találkozóra.

— És? — idegeskedtem, mert tudni szerettem volna a történet végét.

— Én olyan ideges voltam, hogy nem is tudom neked elmondani. De azért hajtott a kíváncsiság, milyen testben található a világ legszebb hangja.

— Milyen volt?

— Még nem tartunk ott. Mentem. Majdnem összegabalyodott a lábam. Igazán nem félek a nőktől. De akkor, ott, féltem. És a harmadik padon, ahol várnia kellett volna, nem ült senki. Megkönnyebbültem. Felszabadultam. Diadalt éreztem. Lám, visszavonult. Persze az is lehet, hogy valahonnan figyel. És ha én nem olyan vagyok, amilyennek ő elképzelte, akkor... elő se bújik. Persze, ilyenek a nők. Már épp mentem volna el, amikor hogy honnan, nem is tudom, mellém került egy legalább nyolcvankilós nő. Olyan, akit észre nem veszek az utcán. Én tudom, hogy sok férfi él-hal az ilyenekért. Én nem. Volt egy szerkesztő haverom, akinek a nők százhusz különféle kezdődtek... Olyan rajongással beszélt a combok, mellékcsodáiról, hogy mindig álmodva hallgattam. De most nem az ő történetét mondom, hanem az enyémet.

— A barátnőjét küldte el? — kérdeztem oktanul.

— Az első pillanatban én is azt hittem. De aztán megszólalt. Az a tündéri hang töltötte be a sétányt, ami elbűvölt heteken át. Ő volt. Lehajtotta a fejét. Szégyellte magát. Én vagyok! Ilyen vagyok! Elmegy most?

— Maradtál.

— Muszáj volt. Azt mondta, én ezen az estén megjártsom az urat. Behunytam a szemem, miközben leültünk egy padra. Ott is hunyt szemmel hallgattam Jutka történetét. Mert nem az a szép Bocskay Zsuzsa volt az igazi neve. Hanem, ő fogózz meg, barátom: Keszeg Judit. Érezd a szavak firtorát? Egy követér, hogy hívhatnak Keszegnek? Ránk sötétedett. Átölelt. Megcsókol. Visszacsókol. Átéreztem fájdalmát, szenvedélyét, visszacsókol. Átölelt, teljes odaadással. Arra gondoltam, Uristen, ha én ezzel a nővel végigmegyek az utcán... És nem is gondoltam tovább. De akkor megembereltem magam, és szép szavakat suttogtam a fülebe. Mondtam: Olyan ez, mint az álom. Hogy mi ketten, együtt... És tudod mit mondtam?

— Na? — kíváncsiskodtam.

— Kár, hogy rövid ideig tart. Csak ma este, vagy éjszakára...

Gyuri kiitta a konyakját.

— Adj még egyet. Egészen beleborzongtam a csókjaiba most is, hogy rá gondoltam. Egy meglehetősen idomaltalan testben miért lakozik ilyen szép hang és ilyen szerelmes vágyakozás? Miért tréfál meg bennünket a világ?

Másnak el nem mondtam volna barátom a történetét, de nekem ezen a délután feltárta akkori énjét.

— És én akkor, ott csókolózás, ölekezés közben már tudtam, hogy soha többé nem hívom telefonon. De ha téves kapcsolás akad, nem elegendem beszédek senkivel. Én azonnal leteszem a telefont. Le én! Hogy én, még egyszer szerelmes legyek egy ismeretlen, s akármilyen szép hangba, soha!

— Találkoztatok még? — kérdeztem.

— Egyszer, később, évek múltán. Én a feleségemmel mentem, ő meg a körüton jött szembe. Mindketten úgy tetűnk, mintha nem látnánk egymást.

— Tölthetek még egyet?

— Töltsd tele a poharat, Tibi-kém. Mert én újra tárcsázní fogok. És ha félrekapcsol, akkor olyat mondok... de olyat... Azért van ám sajnálat a szívemben. Hiszen ha harminc kilóval kevesebb, ha csakugyan Bocskay Zsuzsa a neve, ha... De nem is mondom. Minek?

Mondd, minek is van az ember életében téves kapcsolás?

Takács Tibor

Május 15-én a szekszárdi posta nagytermében megelenedett a múlt. Egykori postakürt hangjainak dallamára régi és mostani postás egyenruhában öltözött fiatalok hozták be azt a selyemzászlót, melyet

1930-ban kapott a Magyar Postaaltisztek Országos Egyesületének szekszárdi csoportja. A zászlót, melynek egyik oldalán postakürt, másik oldalán Szűz Mária gyermekével, mint azt a selyemzászlót, melyet

látható — 1988-ban Besztercei György nyugdíjas főellenőr adta át a nyugdíjasklubnak.

A Farkas Béla plébános által megszentelt zászló ezután a nyugdíjasklub vitrinjében látható, nyilván mindenki öröme.

A bagdadi mérnök

A történet ezúttal tényleg a mesés keleten kezdődik. Bagdadban. Egy vékony, fekete iraki lányt mindennél jobban kezdik érdekelni a láthatatlan részecskék, az elektronok világa, mondhatnánk szó szerint „felvillanyozza” az elektromosság tudománya, s elhatározza, hogy villamosmérnökké képzí ki magát. A politika azonban másfajta választás elé is állítja. S Emal Daham Rumi dönt, 1979-ben az akkor még kommunista Magyarországot választja tanulmányainak színhelyéül. Mind-

ehhez a helyi diákszervezet nyújt segítséget, amely már akkor szálka a hatalom szemében. Az immáron harminckét esztendő Emal azóta sem látta viszont hazáját, szüleit, hiszen a magyar tanulmányok, az itt töltött idő miatt odahaza évtizedes börtön várna rá. Budapest választ magának iraki férjet, doktorál, s most a Távközlési Kutató Intézet munkatársa.

Kitűnő magyarsága nem kis meglepetést okozott számomra.

— Annyira hasonlít a két nyelv logikája — mondja egy

kézlegyintéssel — az egyetem megkezdése előtt volt időm megtanulni, bár nem volt sem szótár, sem más segítségem. Úgy találok, kedves népszeccskék, az elektronok világa, Nekem semmi bajom, bánatom nem volt itt a munkahelyemen, azt hiszem az első perctől kezdve elfogadtak a kollégák.

— Miért hiszik rólad sokan azt, hogy te nem is arab, hanem kurd vagy?

— Azért, mert sokat foglalkozom ezzel a gonddal. A kurd nép kisebbségben él, s én családom szerint szintén egy kisebb vallási közösséghez tartozom, talán ezért vagyok fogékony az ő problémáikra. Ami most odahaza történik, amögött egy fasiszta, soha nem látott kegyetlen rendszer áll. Az iraki nép valamikor büszke, akaratos nép volt. Most retteg, menekül, mert nincs remény, kiút. 1978–79-ben egymillióan hagyták el hazájukat, ezek egy részét egyszerűen átdobták a határ túlsó oldalára. Mit mondanak, én is nagyon szeretnék hazajutni, de ez egyelőre csak álom.

— Hogyan lehet ezt elviselni?

— Keveset lehet tenni a hazaiakért. Én a menekültekkel tartom a kapcsolatot, segítke, ahogy tudok. 1959 óta létezik az iraki diákok egyesülete, és tagjai vagyunk a Magyarországon működő nemzetközi diáklklubnak is. Érintkezésben állunk külföldön élő társainkkal, rendeztünk már közös konferenciát is. Ez most létszükséglet, mert az iraki értelmiség külföldön próbál új életet kezdeni, ami együtt jár a kiszolgáltatottsággal, a nagyon bizonytalan helyzettel.

— Tudom, hogy a te körülményeid sem rózsásak.

— Bizony, nem. Nincs lakásunk, amióta itt élek, albérlé- ben lakom. S nem is bízhatok abban, hogy valaha is lesz, pedig jó lenne, ha én is mama lehetnék egyszer.

Emal búcsúzik, lejárt az interjúra szánt fél óra, tovább egy percet sem marad. Még soha- sem késett el odabentről...

Kurunczi Margit

A nógrádi hírlaposok majálisa

Azt mondja a néphit: „Májusi eső aranyat ér.” Mi mégis azt mondogattuk magunkban május 30-án: Istenkém! Csak most ne essen, majd inkább este. Ugyanis kirándultunk, a festői szépségű Szuhára.

Magyarország talán egyik legszebb megyéje Nógrád. Területén kapcsolódik egymáshoz az ország három jelentős hegysége: a Börzsöny, a Cserhát és a Mátra. Ez utóbbi nyugati része tartozik Nógrád megyéhez. Itt van Szuhá, és mi itt voltunk egy mesés erdészházban. Nem túlzás, mint ha egy „mesés könyvbe” léptünk volna be.

Nemrégiben új szakszervezeti bizottság alakult a Nógrád Me-

gyei Hírlapárusító Üzem dolgozóiból. Gondoltuk, ne csak a munkában tartsunk össze, menjünk egy kicsit a szabadba is. Elég nehéz volt összehozni a társaságot, de végül is sikerült.

Szakszervezeti titkárunk, Nagy Lászlóné, Katika és Szabó Ágnes gazdasági felelős forgatókönyv szerint szervezte a kirándulást. Volt ott minden, ami egy ilyen kiránduláshoz szükséges. Sütőtűnk szalonnát, ittunk forrásvizet, raktunk tábornót, számháborúztunk, s gyakoroltuk a zsákbafoztást, vetélkedtünk labdajátékokban. Végül is gyönyörű időt fogtunk ki, kitűnő hangulatban jöttünk haza, s jókedvű énekünk

még a csiripelő madarak is kont- rázták.

Otthon elrendeztük a magunkkal hozott vadvirágokat, s arra gondoltunk, az ilyen kirándulások is segítik azt az érzést: a postások nagy családja összetartozik jobban, rosszban.

Zsiga Ibolya

*

Június 13-án Kamaraerdőn ezer BUVIG-os postás találkozott. Az eseményről bővebben következő számunkban tudósítunk.

(Szerk.)

A több mint 100 éves pécsi postaépület...

... mögötte még régibb korok emlékei

Kazinczy Ferenc utazásai — levelezése nyomán

Kazinczy Ferenc, a magyar irodalom apostola sokat utazott. A hosszabb utazás az ő idejében még eseményszámba ment, az útviszonyok mostohasága miatt kalandnak számított. Az út során szerzett élményeiről hangulatoson számolt be levélben, baráti társaságban. Írásaim befejezéseként Kazinczy utazásai élményeiből kívánok ízelítőt adni.

Forspont, ökrösszekér, hintó

Tudvalevő, hogy *II. József* 1782-ben az országot tíz közigazgatási kerületre osztotta, ennek megfelelően tíz tankerületi igazgatóságot állított fel, melynek élén az igazgató állt a hozzá beosztott tankerületi felügyelővel. A kassai tankerületben 1785 novemberében a református Kazinczy Ferencet bízták meg a tanfelügyelőséggel, aki feladatát lelkiismeretesen látta el, és három év után már arról számolt be, hogy két-től 23-ra növelte az ún. közös iskolák számát, ahol a felekezettekkel kötött megállapodásnak megfelelően a katolikus és protestáns gyermekek együtt tanultak. Ezen túlmenően 32 új felekezeti iskola is neki köszönhetette megnyitását. Tevékenysége során gyakran járt a kerületben, évenként megfordult Bécsben, ilyenkor saját kocsin utazott, és előfogatot vett igénybe. Pesten átutazóban a *Fehér farkas* fogadóban szállt meg a Hatvani (ma Kossuth Lajos) utcában. Útjainak hű kísérői a leveleiben említett Mihály és György kocsisok. Kezdetben még egy inas is segítette utazását.

Hogyan utaztak hajdanában? A korabeli szokások szerint az urak hintón, saját utazókocsin, a kisemberek, polgári vagy hivatalos személyek útszékén, zárt üveges útikocsin közlekedtek, melyet rövid távra két, egyébként négy ló, vagy ökör húzott. Kazinczy is tágas kétüléses, a kor szokásának megfelelő kocsit használt. Kényelmes voltáról maga említette, hogy üléspárna-zsákot, lábszékot, könyveket, útravaló élelmet, több butélias üveget, benne jó hegyaljai borral tudott elhelyezni. Utazókocsiját több alkalommal „postakocsimnak” nevezte, formáját, színét 1816 nyarán, Kolozsvárra történt bevonulása során írta el:

— *Az ácsorgók álmélkodva nézének bennünket, midőn egy sötétzöld lakkú kocsit, s a gubás kocsis debreceni szabású ujjas lajzbán, széles karimájú kalapban négy, minden szinből összeállított lovával, s olyan hámmal, amilyeneket itt nem látni, előttük elhajtott...*

Egy másik bevonulás során is leírja kocsiját, csak akkor nem négy ló, hanem hat „*triumphális ökör*” húzta kocsiját végig az egri piacon. Ezen egri bevonulásáról jegyezte fel 1789. október 22-én: — *Paripáim, medvébőrrel bevont nagy bakom, s a kocsit hátuljára kötött három szövétnekem figyelemre ragadta az egrieket, mindenki tudni akarta ki vagyok...* Ez a leírás az első kocsijára vonatkozott.

Kazinczy Ferenc idejében fennállt a középkorból eredő, szokásjogon alapuló, az adózó népet terhelő ingyenes fuvar-kötelezettség, az *előfogat*, a Vorspann rendszer, melynek gyűlölt nevéből a magyar nyelv *forspontot* formált. 1751-ben *Mária Terézia* az ingyenességet megszüntette, díjazását a mindenkor szénaárhoz viszonyítva állapította meg. Ugyanakkor az igénybevételt más, katonákon kívüli hivatalos személyek részére is megengedte. A forspont igénybevételére a megyei főnök, a szolgabíró adhatott írásbeli engedélyt az utazáshoz,

amit a falvak, városok népe a maguk szabályozta gyakorisággal és módon kötelesek voltak mindenkor biztosítani, vagy a szolgáltatást pénzben megváltani. Forsponttal utaztak a királyi, megyei tisztviselők, így utazott maga a kalapos király is inkognitóban 1783-ban szerte az országban.

A forspont szállításért mérföldenként csupán hét és fél krajcárt kellett a borralalón kívül a szolgáltatást nyújtónak fizetni. A forspont kényszer voltát tanúsítják a Miskolc város jegyzőkönyvében talált beírások, melyek arra utalnak, hogy a kijelölt, sorra kerülő lótarthoz: *ha forspontra vettétvén makrancosságból és engedetlenségéből a forspontot kiállítani nem akarták, árestomba vetették.*

Az utazót sokszor elragadja a táj szépsége, ha az időjárás és az útviszonyok kellemessé teszik a szemlélődést. Az őszi-tavaszi áradások, a tengelyig érő sár, télen a megfagyott keréknyomok okozta rázkódások elterelték a figyelmet a természet szépségéről, és az utazót a rá váró veszedelem foglalkoztatta. Kazinczy is utal írásaiban ilyenfajta benyomásaira: 1789 nyarán Miskolcra Kassára menet reggel 3-kor indult, 5-re már Szikszón volt és 8 óra megérkezett Kassára. *A 90 kilométernyi utat 5 óra alatt tettem meg, ami nemcsak a júniusi jó útnak, hanem a reggeli égetett bor és a jó áldomás ígéréteinek volt köszönhető* — írta az Orpheusban.

A szikszói nagy partról, annak meghódításáról többször megemlékezik naplójában Kazinczy. A szikszói domb tetejéről fenséges rálátás van az abaúji síkságra. Itt emeltek emléket Kazinczy után kb. száz évvel az Abaúj megyei ezredek csatáinak, katonáinak dicsőségét hirdetve. Az emlékmű tetején egy nagy turulmadár terjesztette ki szárnyait a tájra. Az emlékművet az 1950-es években, mikor Szikszó a csonka Abaúj megye székhelye lett, buzgó káderek kezelésbe vették, a turult ledöntötték, az emlékoszlop feliratait cementtel olvashatatlaná tették. Ma újra áll az emlékmű, bár kisebb a turul, de a feliratok olvashatók.

Amíg egy korabeli feljut a szikszói tetőre, belefárad az erőlködésbe. Hiába nógatta Kazinczy is a kocsist, az visszaszólt: — *Ami nem lehet, csak nem lehet, de éadjunk csak fel a partra, úgy megyünk lefelé Szikszóig, hogy a tatár sem ér utól.* Az utas rábízta magát a kocsisra, s elszendergett a kocsis szegletében. Csakhamar nagy rázkódásra ébredt, valóban sebesen rohantak le a partról Szikszó felé.

A két nagy esés története

Kazinczy, hivatalának megszűnte és fogsága után inkább saját lovait, vagy a posta lovait vette igénybe, melyek a gyors járatáshoz voltak szokva. Meg is járta 1803. május 21-én a postalovakkal. Bécsbe menet Neszmélyben két fekete lovat fogott be a postakocsis a kocsijába. Míg Tatán három órát sértelt a szép Eszterházy-kertben, azalatt inasa magát, a postacselédet és a két fekete sárkányt jól tartotta, de inas, kocsis józanul várták. Alig zárta be inasa a kocsija ajtaját, a két ló elragadta szekerét, végigrepülték a hosszú utcát, és mikor a mezőre értek a kocsit felborult. Kazinczy ornyerge betört, könyökét a felboruló könyvesláda összezsúrtá, inasa lesántult, kocsija pedig összetört. Nyolc napig időzött Tatán. A tört kocsit helyett újat vett.

A másik nagy esés története is érdekes. 1828-ban Kazinczy

Pesten járt, és ott megbetegedett. Tisztelő barátai gondoskodása mellett hónapok alatt meggyógyult, és júniusban hazaindult Széphalomra. Útközben azonban kocsijával felborult, emiatt útja hat napig tartott. *Az történt, hogy kocsisom, a fiam, Emil, nem érte mesteriségét* — írja —, *Miskolcon szépen felborította, de nem mintha rossz lett volna az út, hanem mivel az utcán ide-oda tekintgette. De a fordulás nem okozott semmi bajt, szekereim, lovam megérdemlék, hogy megvegyem.* — Úgy látszik, kocsiját nem lehetett jó állapotba hozni, mert *Fáy Andrásnak* írta, hogy nem új, de minél olcsóbb, de mégis nem régi formájú fedeles kocsit szeretne venni, nem tudna-e tanácsot adni, hol kereszen; 200 forintnál többet nem szeretne érte adni.

Vízikalandok

Kazinczy 1789. október végén saját kocsiján és lovaival Budáról Füredre utazott, hogy meglátogassa barátját, *Horváth Ádámot*. E kalandos látogatás leírása Kazinczy utazásainak egyik legkedvesebb része. Horváth e napokban a túlparti Szántódon tartózkodott, ezért Tihanynál át kellett kelnie a vizet. A helybeliek rábeszélésének engedve *Aszalay Szabó Jánossal* és cselédjével gyalog mentek Tihanyba, ott azonban a révház tele volt másnapra átkelésre várakozókkal, a révészek pedig vonakodtak az úttól. A jó hegyaljai bor hatására a révészek mégis vállalkoztak az útra; égő fáklia mellett a túlpartra indultak.

„A legények danoltak — írta Kazinczy — hátradőltek, de minden sérelem nélkül, s igen későn vették észre, hogy a csónakot farral hajták előre. A közepe táján a víznek eloltották a fáklját, mert különben az utat eltévesztették volna s inasom félelme (akinek a szíve haldokló kinokkal küszködött) végtére csakugyan elszálla, szerencsésen eljutánk a partra, ahonnan Szántód felé a feneketlen s vermes ingoványban égő szövétnek mellett vezetett ismét a három ittas legény. Elűtötte vala a tizenegyet, midőn Szántódra beért, de Horváth még fenn volt és dolgozott.”

Kazinczynek más vízikalandja is akadt. Bécsi tartózkodása alatt sárgaságot kapott, gyógyulását levegőváltóztól remélte orvosra, ő egy dunai hajót utat választott Pestre. Mihály legényével hajóra rakatta kocsiját és elindultak. Legénye, aki hatlábnyira nőtt, cifra baszjus ember volt, Petronell táján tengeri beteg lett, és az evezősök, akik e betegséget már könnyen bírták, kinevették, kigúnyolták. Mihály ezt igen zokon vette, méregbe gurult, szó nélkül összefonta a tiz újját — mintha egy ökör nem is lett volna elég az ügyben dönteni —, s úgy megcsapta az egyik porosz gúnylódót, hogy az bukdácsolva földre került.

Útközben forró, napos idő volt, Vácnál kikötöttek. Míg Kazinczy fürdött a hús habokban, azalatt Mihály továbbra is tetteleg vitázott a hajósokkal, amiért a hajómester nem akarta Mi-

hályt továbbvinni. Kisült, hogy Mihály felfingerelte — pénzem visszaszerzé a nyugalmat — írta Kazinczy.

A törékeny testű, de szellemekben még mindig friss irodalmi apostol 1831-ben még egyszer útrakél. Pestről az *„I. Ferenc”* nevű gőzhajón utazik Gönyűig. Útja során leírja a gőzhajó működését, berendezését, élvezti előnyeit. Gönyűtől a fogadós kocsijával megy Győrbe, majd Pannonhalmára, ahol a főapát és *Guzmics Izidor* szerzetes irodalmár társának a vendége. Ismét megfordul Tatán, a bencések kalauzolásával újra megtekinti az Eszterházak szép kertjét, majd a bencések kocsiján Esztergomba megy. Itt kísérői elkalauzolják a régi vár maradványaihoz, az épülő bazilikához, megtekinti a könyvtárat, képtárt, majd Visegrádon át Vácra tér vissza.

1831 nyarán Kazinczy kedves barátjának, *Szemere Pálnak* és feleségének a társaságában Pestről Szemeréék kocsiján indul Patakra. Péceltől Patakig tizenhét napig tart az útjuk, más-kor ez három napig szokott tartani. Most azonban faluról falura mennek, időznek barátnál, rokonnál, író- s költőtársnál, mindenkinél, aki szívének kedves volt. Útvonaluk Dömöny, Acsa, Balassagyarmat, Nagykürtös, Ludány, Bocsárlapujtő, Karancsberény, Losonc, Videfalva, Podrecsány, Gács, Rimaszombat, Tornallya, János, Rimaszécs, Bánréve, Putnok, Dubicsány, Kazincz, Szentpéter. Mire ideérnek, megtudják, hogy a főszolgabíró Tokajt le akarja zárni, mert „*a Máramarosból sőt száralon hordó oroszok a kolerát is elhozzák.*” Június 20-án elvált Szemeréektől és sietett haza. *„Már másnap Újhely is elzáratott, és ha huszonnégy órával később jövék el, el voltam volna zárva házam népétől.”*

Ez időtől kezdve leveleinek témája a kolera; hol pusztít, milyen a falusi nép hangulata stb. A hetvenkét éves Kazinczy utolsó levelét 1831. augusztus 30-án írja *Mocsári Antalnak* a kolérával kapcsolatosan elterjedt rémhírek következményeiről, a pánik keltette vérengzésről és annak megtorlásáról. A levél a harmadik oldalon már leányának kézírásával folytatódik:

„Mély bánattal kell jelentenem a szegény atyám halálát, mely augusztus 23-dikán nekünk nagy szomorúságunkra történt, a rettenetes kolera betegségbe esett 21-dikén, harmadik nap múlva elhagyott bennünket örökre az áldott. Pecsétlenül találtuk ezt a levelet, ez volt az utolsó, melyet írt életében. A legmélyebb tisztelettel maradok alázatos szolgálója Kazinczy Eugénia.”

Kamody Miklós

Szerencs és Tokaj

Az emberek nagy többsége hajlamos bizonyos dolgokkal kapcsolatban kijelenteni: „engem már nem érhet meglepetés...” Nos, kicsit már én is így voltam a postai ügyekkel, aztán Szerencsen percek alatt rádöbentem, hol van ez még...

Ez idáig bárhol jártam vidéken, majd mindenhol az általános zsúfoltságra panaszkodtak a hivatalvezetők, a szakszervezeti bizalmiak pedig a méltánytalan munkakörülményekről s a lehetetlen állapotú szociális helyiségekről tettek említést.

Erre Kozsik Ferenc szerencsi hivatalvezető rövid kotorászás után egy szakajtónyi kulcs társaságában felvezet a hivatal emeletére, s üres szobák és termek (!) sorát nyitja ki, többek között egy akkora, öltözőnek tervezett helyiséget, melyben egy pénzszállító mikrobusz is megfordulhatna. Ottjártamkor két árva szőnyeg száradt, s „örömmel” fedeztem fel, hogy az ötfülkés zuhanyozó két zuhanyrózsája már valahol máshol végzi áldásos” tevékenységét.

Szegény Kozsik Ferenc, aki 15 éve hivatalvezető a 12 000 lakosú Szerencsen, korábban egy szavai szerint nyomortanya színvonalú hivatal főnöke volt, s most egyre-másra azon tőri a fejét, kinek adhatná ki a Csipke-rózsika-álmot idéző emeletet. A jelentkezők egyelőre nem tolonganak, sajnos, hazánk általános gazdasági helyzete Szerencsre is jellemző, sem a csokoládé-, sem a cukorgyár nem

tartozik a túlzott optimizmusra okot adó gyárak közé, a postán található és kiadható helyiségek pedig hiába várnak kft.-kre, ilyenek itt alig-alig vannak.

Szerencs általános helyzetére az is jellemző, hogy a várban található — illetve már nem található — egykori, bensőséges nyugalmat árasztó szálloda is megszűnt, s földszinti, európai színvonalú kiállítótermeinek ajtaját is „lakat” őrizi, s képtelen voltam nyomára bukkanni annak az európai hírű levelezőlapgyűjteménynek, melyet 15 éve alkalmam volt megcsodálni.

A posta épületére visszatérve — melyet két éve adták át —, nem a tervező gigantomániájának a rémálma, hanem egy átgondolatlan koncepciónak. Az emelet eredetileg az azóta más utakra tért távközlési céljait szolgálta volna, de a szétválás után ők egy másik épületben kerestek és találtak új „házát”, s így maradt a posta nyakán egy akkora épület, mely egy 40 000-50 000 lakosú városnak is díszére válna. Az az 5 millió forint, amit egyes hírforrások szerint a Távközlési Vállalat az új létesítményre költött, nem az én gondom. Legfeljebb elgondolkodtat.

Ragulszki Béláné szakszervezeti bizalmival épphogy csak üdvözöljük egymást, s ennek az az oka, hogy kora reggel lévén, a területre induló kézbesítőknek kell átadnia azt az irdatlan nagy számú pénzesutalványt, mellyel a munkanélküliségeket kézbesítik. Egy 12 000 la-

kosú városban, ilyen napon — elmondása szerint — kétszer fordulva...

És ezeken az utalványokon nagyon sok postásfeleség munkanélküli férjének neve szerepel. (Pedig a posta által „bérmunkában” fűtött szomszédos épület a „Szerencse Áruház” nevet viseli.)

* * *

A Magyar Műsorszóró Vállalat Emődön kiadott, s a tokaji tévéállomás meglátogatására jogosító engedélyét az esztrogomi (!) nyomda készítette, átlósan átnyomott zöld csíkkal. A zöld szín ebben az esetben nyilván nem a reményt jelenti, bár a médiatörvénnyel kapcsolatos, réstestészeként húzódo vita kimondottan vagy kimondatlanul is érint mindenkit, aki ebben a műfajban dolgozik, akár Pécssett, akár Tarcalon, mert a tokaji tévéadó minden ellenkező híreszteléssel szemben Tarcalon található.

Hogy az odavezető út milyen állapotban van, azt csak az ebédet ideszállító gépkocsi amorti-

berének, aki évek óta egy nagyon zárt közösségben él, hal-kan zsongó gépek között, ott, ahol egy esetleges hibás mozdulat furcsa szituációkat szülhet.

Arra a kérdésemre, hogy alkalmanként nem szokták-e egymást unni, netán utálni, csendes derűvel mindössze annyit válaszol: „Talán volt ilyen, de akivel vagy akikkel ilyen történt, azok nagyon hamar más munkahelyek után néztek.”

Előjáróban említettem, a technikához annyi közöm van, mint hajdúnak a harangöntéshez, de Balyi Sándornak az állomás rendszereiről szóló tájékoztatását valamelyest mégis értem, de ennek ismertetésétől utólagos engedelmeikkel eltekintenek. Ami talán a legjobban megdöbbenett, az az, hogy a fejlett technika kitalálói és gyártói ma már 25 (!) év garanciát adnak termékeikre, s ebben az időtávban maximum egy (!) hibát tartanak elfogadhatónak. Azt persze ők sem tudják megjósolni, hogy ez a hiba mikor következik be, de esetleg még a legkritikusabb üzemeltető számára is megbecsálható... Mindez akkora méretű egységekben, mint egy egykori (?) gyári vas öltözőszekrény, s hogy a jótállásnál maradjunk, többszörösen több felelősségvállalással, mint egy televíziós készülék, vagy egy rádió működési garanciája.

S hogy ez mennyire nem vicc, arra a közeljövőben belépő aggteleki, illetve fehérgyarmati adók példája a legjobb. Ezen adók irányítását a tokaji állomás végzi távirányítással, úgy, hogy ott egy árva lélek sem tartózkodik majd, illetve egy gondnok, akinek remélhetően a már korábban említett garanciák elvén 25 évig csupán az lesz a dolga, hogy ha őr kedve azt diktálja, virágokat gondoz az adó területén. Eset-

zációjának költségei tudnák pontosan tükrözni, meg azok, a tetőre kiránduló, s onnan vízszatéró, biciklin lezúgó srácok, akik gépkocsink előtt egy istenkísértéssel egyenértékű kátyúkerülőgető szlalomozást folytatnak.

Technikai tudásom körülbelül addig terjed, hogy tudok biztosítékot cserélni, ha levág a villanyóránk, s tudom, ha elsötétül tévékészülékünk, nem az az egyetlen üdvöztető módszer, ha sörösüveget vágok hozzá.

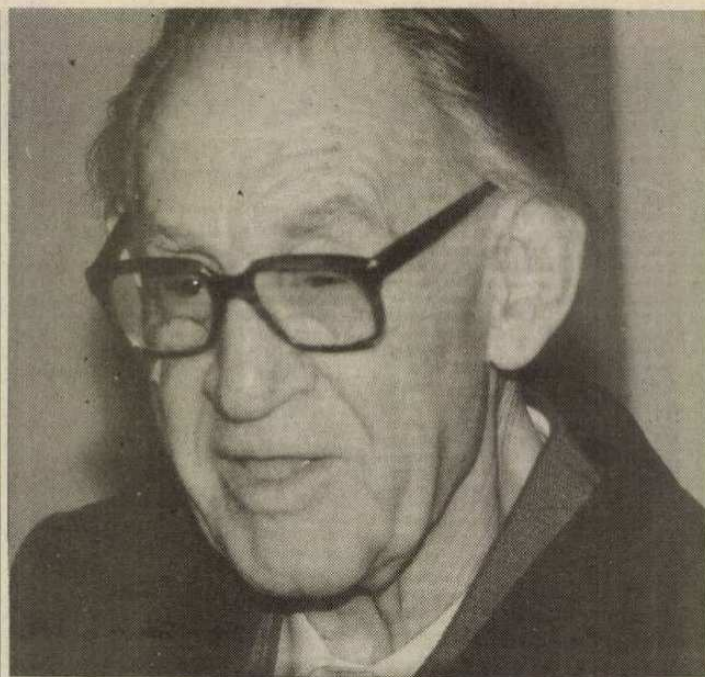
Így aztán kellő tisztelettel lépnek be a tévéállomás udvarába, bámulom azt az irdatlan magas tornyot, melynek kilengése 1-2 cm (!), s arra gondolok, milyen fantasztikus munka lehetett ennek összeszerelése. Borzong a hátam, mert kegyetlen magassági iszonyom van, de a torony erkélyéről kitekintve valamiféle nyugalom száll meg, mikor Balyi Sándor távközlési üzemérnök — az állomás megbízott vezetője — a környező táj szépségéről beszél, s ha nem ezt tenné, talán egy furcsa falanszterben élő embernek képzelném. Egy olyan falanszter em-

leg kiskutyákat nevel majd, netán sakkozik feleségével, mert a tokaji adó esetleg idelátogató dolgozóival ezt nehezen tenné. Ők ugyanis nem sakkoznak, hiába található a hegyen eme nemes játék minden tartozéka, s az ulti sem járja. Élik a maguk életét, ami számukra nyilván természetes, az idelátogató izága „technikai zseni”, állandóan mozgó újságíró számára kisé megfoghatatlan. Ami biztos, többet tudnak a világ dolgairól, mint mi, mert az adón átáramló képi híryanagy sokkal több nyersanyagot kínál, mint ami végül is képernyőre kerül. Mindez „vágatlanul”...

Bücsúzól Balyi Sándortól kapok egy névjegykártyát, s csak otthon megnézve veszem észre, hogy Nyíregyházán lakik. Dühös vagyok, hogy ezt nem tudva, nem kérdeztem meg: vajon mikor szolgálatban van, tisztá hajnalokon ellátni-e odáig?

S ha otthon van, szokott-e Tokaj felé pillantani? Legközelebb biztosan megkérdezem...

— veégh —

— Engem már nem érdekel a munkakönyvem — mondja derűsen Galambos Sanyi bácsi Pécssett

Könyvem, könyvem, munkakönyvem...

Váltig nem értem, hogy bármilyen új rezsim miért tartja első és szent feladatának, hogy mindent tönkrezúzzon, ami objektíve jó volt, de legalábbis működött.

Ezért nosztalgizom munkakönyvem miatt, ami a biztonságot (a munkát) és egy életút álmomait dokumentálta. Am az is lehet, hogy a magukat átmentő elvtársaknak jól jön, ha követhetetlené válik életútjuk...

Ami viszont fáj, az az, hogy túl a munkakönyv praktikumán, óhatatlanul felidézi — még az én nemzedékemben is, akik ezt nem éltük át — a cselédkönyves rendszert, az ajánlásokon múló, vagy attól függő elhelyezkedés minden megaláztatását.

Egyesek szerint a tb is elgondolkodott azon, hogy érdemes-e ezt a dokumentumot sutba dobni, mert iszonyatos mértékű többletmunkát ró majd azokra, akik a nyug(nyög)díjat kiszámítják.

Nekem viszont az fáj, hogy nemhogy munka nincs, de okirat sincs. Nemrégem még kabarévicc volt a munkakönyvjutalom. Ma ez valóság. És nem vicc. Nem vicc, mert a könyv csak jelkép, amelyet a Munka Törvénykönyve még szentesít. (Am nem értem, hogy pont a törvény címét miért nem változtatták meg? Ez is a hatalom gúnyolódása lenne? Hajlok ezt hinni.)

Van a kormánynak egy hozzá illő filozófiája, amelyet megpróbál a gazdaság, a jog, az érdekelttség sáncái mögé bújtatva megideologizálni. Nem vagyok munkajogász, csak az események sértett alanya. Ezért a publicisztika adta szubjektív előnyeit kihasználva, a teljességet, az objektivitást és a szakértelem nélkülözve ragadok ki néhány elgondolkodtató momentumot.

A Munkaügyi Minisztérium csoportvezetője az új Munka Törvénykönyve legnagyobb erényének azt tartja, hogy van, hogy alkalmazható. Mert — mint mondta — a jelenlegi jogszabály ebben a gazdasági környezetben alkalmazhatatlan. Nem tagadta, hogy az új kódex szemlélete alapvetően az állam visszavonulásán alapszik. Az állam ezentúl csak a létfenntartáshoz, szociális ellátáshoz nélkülözhetetlen minimumokat garantálja.

Sok megszerzett állampolgári és szakszervezeti jogtól fosztják meg a dolgozót. (Ha csak nem közalkalmazott.) Tetszés szerinti a munkaidő-számítás, megszűnik az áthelyezés, a hűség egyenesen alkalmatlanságot tükröz, rugalmatlanságot tükröz, ami irtandó. Erkölcsei kategóriák dőlnek meg. Az ügyvezető jubileumi jutalom (amely mindössze a folyamatos munkasélet

25 és 40 évét ismerte el) megszűnik. Ki mondta, hogy ennyi éven át melőzz...?

Perből soha nem lett állás, sőt néha pénz sem. Különösen igaz ez most, ebben a kft.-országban. Olyanok, mint a mesében. Hol volt, hol nem volt. Hol nevet változtatott, hol csődöt jelentett, hol felszámolták. A melós pénzt ezekből ritkán látott. Tehet egy szívességet a Tisztelt Bírósnak, mondaná Kohn bácsi, az antik világ viceinek egyik figurája...

A vicc — korántsem vicces. Hiszen a felmondás az új mód szerint — 1 hónaptól 1 évig terjed, a munkáltatónál eltöltött idő arányában. Hacsak a felek, vagy a kollektív szerződés nem állapít meg hosszabb, vagy más időtartamot.

Itt jegyzem meg, hogy a munkáltatók erre is kitalálták az óvszert. Egyoldalúan felmondhatnak minden kétoldalú szerződést, és a dolgozó vagy újat köt, vagy mehet. Inkább fizetik ki őket most, mint más kondíciók között. És a munkás beadja a derekát, mert — mint katonánaknál mondtuk — „jobb ma egy fél cici a kézben, mint holnap egy meztelen nő a háztetőn...”

Még a szakíró is így fogalmaz a Magyar Nemzet május 8-i számában: „...ha valaki egy munkajogi pert megnyert, az pirruszi győzelemnek bizonyult, mert a csatát megnyerte, de a háborút elvesztette.” A konzekvencia: jobb odébbállni.

De mi lesz veled, Kiserember? Nos, erre még nem találták(tuk) ki a választ.

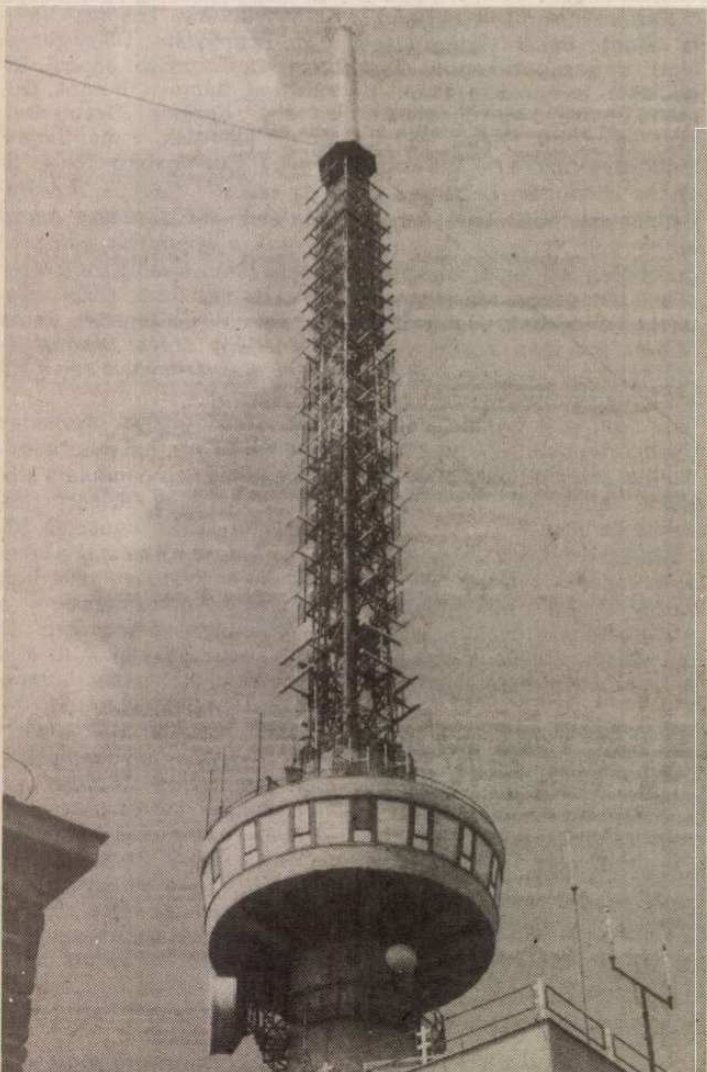
Szerintem marad a szakszervezet és az ingyenes jogszolgáltatás, a próbaperek, az elvi állásfoglalások, a Jogvédő Liga segítségével és Isten tudja, ki és mi minden.

Véges a papír, véges az olvasó türelme, ezért illően a zárszó a szakszervezetek oldaláról szóljon. A szakíró úgy véli, a múlt rendszerben biztosított kifogásolási jog ma nem funkcionálhat. Véleménye szerint piacgazdaságban ezt ki kell zárni, mert ezzel a joggal kvázi munkáltatói jogok kerülnének a szakszervezet kezébe. Ezért vétőt csak a munkáltató jogsértő intézkedésével vagy mulasztásával szemben nyújthat be. Ezt is bíróságnál kell érvényesítenie.

Szűk agyammal úgy vélem, hogy a hegeli kigyó a saját farkába harapott. A bíróság a JO-GOT gyakorolja, a jog munkásellenes, így az ítélet jogszerűen nem lehet kétséges.

(Zárójelben jegyzem meg: örüljenek a postások, hogy jó szakszervezetük, működő kollektív szerződéseik és partnerkapcsolatokra törekvő vállalatvezetőik vannak. Mai fejjel postásnak mentem volna, nem újságírónak...)

H. ZS

Karola (ezúttal) néhány percese

AVAGY MAGYARUL TUDNI KELL

A fontoskodás, pontoskodás... mulatságos!

Megfigyeltem, hogy gyakran folyamodunk indokolatlanul a -t vagy -tt képzős befejezett melléknévi igenévhez. Sűrűn mondjuk, sajnós, írjuk is például azt, hogy „A felmerült költségeket elszámoljuk.” (1) „A rászorult embereket segíti az önkormányzat.” (2) „Általában kielégítik a jelentkezett igénylőket.” (3) „A munkaviszonyból keletkezett jogvita az MDB elé kerül.” (4) „A balesetet okozott személynek kötelessége segíteni áldozatán.” (5) „A tanulmányutat tetteknek mindig kötelező az útijelentés készítése.” (6) „A megyében alkotott híres emberekről albumot adtak ki.” (7) „Lakóingatlanok adásvétele megengedett.” (8) „A vállalat létrejötte cégbejegyzéshez kötött.” (9) „A postai szabályok betartása nem mindig biztosított.” (10) „Az érintett dolgozók valamennyien munkavédelmi eszközzel ellátottak.” (11)

Nézzük csak, milyen bűnöket követtünk el ezekben a mondatokban? Ha nem vagyunk biztosak abban, hogy a szóban forgó cselekmény, esemény befejeződött, lezárult, akkor nincs értelme ragaszkodnunk a befejezett melléknévi igenévhez. Ez amúgy is rendszerint passzív jelentésű. A neki megfelelő, folyamatos, -ó, -ő képzős melléknévi igenévvel kell helyettesítenünk. Eszerint első négy példánkban a hibás részek javítás után így festenek: „A felmerülő költségeket...” (1) „A rászoruló embereket...” v. „A rászorulókat...” (2) „...a jelentkező

igénylőket.” (3) „...keletkező jogvita...” (4).

Az 5. példamondatban látványosan más a helyzet: az egyik cselekmény korábbi. Teen-dők azonban ugyanaz, helyettesíteni a rosszul alkalmazott befejezett melléknévi igenevet. A fontoskodó „okozott” megfelelője az „okozó”. A következő, 6. példában a fontoskodó, túlhangsúlyozó „tetteknek” szabályos változata a „tevőknek”. A 7. mondatnak az a hibája, hogy a múltbeli egyidejűséget szinte „fülsértően” fejezi ki, s ráadásul nevetnivaló. Azt a látszatot kelti, mintha alkotnák a híres embereket, holott a dolog fordítottja áll fenn: a híres emberek alkotnak. Harmadik fogyatékoság is felfedezhető: félrevezeti az embert a jelzőként alkalmazott befejezett melléknévi igenév, még azért is, mert hallva, olvasva múlt idejű állítmánynak tűnik. A végén derül ki: csupán jelzőről van szó. Ekkor viszont újból meg kellene hallgatni az információt, hogy tisztázzuk a tartalmát. Ez rendszerint lehetetlen. Az írott szövegre ellenben visszatérhetünk; csak engedje az időnk.

Mi ebből a tanulság? Az, hogy a tárgyas igékből (pl. alkot) képzett befejezett melléknévi igenév jelzői használatakor mindig fennáll a kétértelműség veszélye. Tehát szerencsésebb is, biztonságosabb is a folyamatos melléknévi igenévhez nyúlunk. Mindezekre tekintettel az „alkotott” helyére az „alkotó” való.

Persze van kivétel. Teljesen melléknévvé vált az idők fo-

lyamán például a „képzett”, a „művelt” és a „gyakorlott” a következő típusú mondatok állítmányaként: „Ádám magas szinten képzett.” „Laci is nagyon művelt.” „István rendkívül gyakorlott.” Ám ilyenkor is szerencsésebb, ha ezt a melléknévvé vált igenevet nem állítmányként, hanem jelzőként használjuk: „képzett, művelt, gyakorlott” ember.

A 8—9. mondatok azt mutatják be, amikor — a szenvedő szerkezet „gondos” kerülésére — megint csak tárgyas igékből képzett befejezett melléknévi igenév tölti be az állítmány szerepét. A megoldás ilyenkor az, hogy határozói igenevet használunk. „...adás-vétele meg van engedve.”; ill. „...cégbegyezéshez van kötve.” A nyelvészek azt tanácsolják, szükségszerű személytelenség alkalmával bátran járjunk el így.

Ide kapcsolódik két utolsó példák is (10—11.)

Mindkettőben a határozói igenév lesz a helyes, így: „...betartása nincs mindig

biztosítva (avagy: „betartására nincs mindig lehetőség”); ill. „...munkavédelmi eszközzel vannak ellátva.” A magyarázat: az állapotot kifejező állítmány szerepére nyelviileg helyesebb a határozói igenév.

A zárópéldánkban előforduló „érintett dolgozók”-ra érdemes még egy pillantást vetnünk. Nem szorul különösebb igazolásra, milyen sűrűn beszélünk, hallunk, írunk rólok. A nyelvészek több megoldást is helyesnek ismernek el az ilyesféle mondszerkesztések esetén: „akiket mindez érint”, „...akik ebben érintve vannak”. Mindkét változat egyaránt jó, és némileg még szebb is a szintén helyes harmadiknál: „mindazok, akik ebben az ügyben érintettek...”

Hát ennyit a befejezett melléknévi igenév használatának buktatóiról! Nem is remélhetem az azonnali megértést, csak azt, hogy példáimat alkalomadtán elő-előveszik lapunk olvasói.

Dr. Kalapáthy Karola

Karola 1 perces iratszerkesztési és fogalmazási tanácsadó szótára 4. rész (egy-, el-)

Helytelen, vagy kerüljük a használatát	Helyes, vagy alkalmazzuk gyakrabban
egyidejűleg	egyúttal, ugyanakkor, valamivel egyszerre
egység (egyesszámban). Ennek az egységnek régi a vezetője.	a pontos megnevezés kell; pl.: Ennek az osztálynak, boltnak stb. régi a vezetője.
(többesszámban)	gyűjtőfogalomként használjuk; pl.: Vállalatuk sok egységet üzemeltet.
egysorban (pl.: A jelentési kötelezettség a postaszerveket egy sorban terheli.)	egyaránt, egyformán (pl.: A jelentési kötelezettség valamennyi postaszervezetet egyaránt terheli.)

Helytelen, vagy kerüljük a használatát	Helyes, vagy alkalmazzuk gyakrabban
együtműködésben	együtt, egymással egyetértve, egymás jóváhagyásával, egymás közti megosztásával
elejt (pl. elejtették a javaslatát, elejtették a tervet)	nem fogadták el a javaslatát, elálltak a tervtől, visszavonták a tervet, lemondtak a javaslatról, lemondtak a tervről, elvetették a...-t
élenjáró (pl. élenjáró igazgatóság)	kiváló, kitűnő, jó, nagyszerű, kiemelkedő eredményeket felmutató, példamutató igazgatóság
elfekszik, elfekvő	elintézetlen, elintézetlenül hever, félretett(ék), elsüllyesztett(ék), raktáron hever, megmaradt
elfogadásra, elhelyezésre talál (pl.: A javaslat elfogadásra talál. Hol talált elhelyezésre az új postaigazgatóság? Az ügyfél panasza elfogadásra talált.) elhelyezést nyert	Elfogadják a javaslatot. Hol helyezték el az új postaigazgatóságot? Orvosolták az ügyfél panaszát.
elintéztést nyer	elhelyezték, fölvették, beosztották
elismer (pl.: Elismerték vállalatukat.)	aláírják, eldöntik, elbírálják, vizsgálják, megtárgyalják, megbeszéli, megállapodnak, megszervezik, bevezetik, elszámolják stb. stb.
eljárás alá von (pl.: A vállalatot eljárás alá vonták.)	Megdicsérték vállalatukat. Kitüntették vállalatukat. Jutalmazták vállalatukat. A vállalat... címet és pénzjutalmat kapott. Eljárást indítottak a vállalat (vezetője) ellen. Vizsgálat indult a vállalatnál.
ellátást nyújt	ellát, támogat valamilyen formában valakit, valamilyen módon segíti
ellát	aláír(ja) felbélyegez, bélyeget ragaszt rá (meg)cimez lepecsétel(i) záradékol(ja), záradékot készít felvilágosít(ja) tájékoztat(ja) tanácsot ad, tanácsol(ja) -ú, -ű képzővel számozás elnevezésű burkolatú
ellenében	irányítja a szolgáltatást
elismervény díjazás készpénz ellátás	elismervényre díjazásért készpénzért ellátás fejében

Benczúr-kerti esték

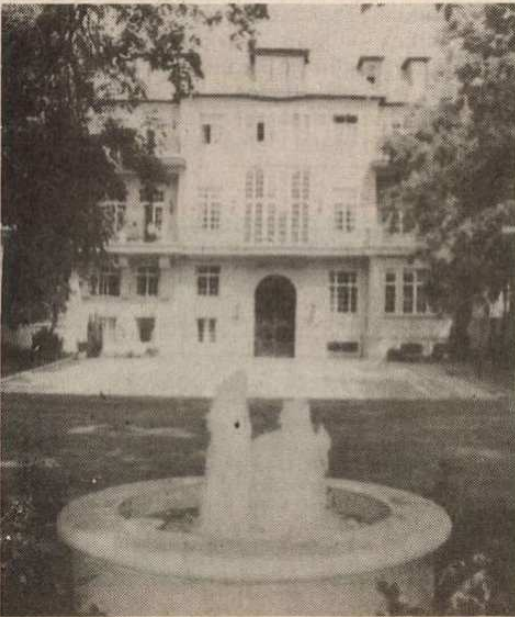
Többéves szünet után az idén nyáron művelődési központunk kertjében régi hagyományt szeretnénk feleleveníteni. A szabadtéri színpadot a több mint két évig tartó épületrekonstrukció alkalmával felújították, és felszerelték modern fény- és hangtechnikai berendezésekkel.

A kertrendezés során telepített örökzöldek, díszfák és cserjék, az újra éledő szökőkút egy reneszánsz belső udvar hangulatát teremtettk meg.

A kialakított új környezet stílusára és a kert régi hagyományaira alapozva 1992 júniusától szabadtéri színpadunkon nyaranta ismét koncertsorozatokat rendezünk. (Belső udvarunk teázóval, éttermünk vacsoralehetőséggel várja vendégeinket.)

A május 31-i gyermeknapot követő első rendezvényünk:

Június 27-én, szombaton 19.30 órákor

a **Magyar Szimfonikus Zenekar** J. Strauss- és Gershwin-estje.

Július 4-én, szombaton 18 órákor: a **Magyar virtuózok** kamarazenekar hangversenye. A zenekar vezetője: **Szenhelyi Miklós**. Műsoron: **Vivaldi**: Négy évszak, **Csajkovszkij**: Vonós szerenád.

Július 11-én, szombaton 18 órákor: a **Magyar virtuózok** kamarazenekar előadásában **Rossini**: D-dúr szonáta, **Bach**: E-dúr hegedűverseny, **Csajkovszkij**: Öt előadási darab.

Július 17-én, 24-én és 31-én, péntekenként 19 órától: a **Dresch Mihály Quartett** dzsesszkoncertjei.

Augusztus 22-én, szombaton 19 órákor: a **Ferencsik János** kamarazenekar előadásában **Mozart**: Egy kis éji zene, **Bottesini**: H-moll bőgőverseny, **Dvorák**: E-dúr vonósszerenád, **Vasady**: Ballada vonószekarra.

Augusztus 29-én, szombaton 15 órákor: szünidőzáró gyermekműsor „Vannak még rossz gyerekek” címmel **Halász Judit** és a **Bojtorján** együttes műsora.

Esőnap: minden alkalommal az illető műsort követő nap. Jegyek június 1-jétől elővételben kaphatók a Postás Művelődési Központban (Bp. VI., Benczúr u. 27.).

A jegyek ára postai, távközlési, műsorszóró dolgozóknak és családtagjaiknak:

a gyermekműsorra 50,— Ft, a hangversenyekre 100,— Ft.

Érdeklődni lehet a 121-7334-es telefonszámon.

Olvasói turmix

Kibírni

Tüskés Tibor, a Pécssett élő író, szerkesztő, irodalomtörténész a Jelenkor című folyóirat történetére emlékezve megemlíti a *Mária* utcát is. Kiderül az írásból, hogy most újból Mária utcának hívják. Mert korábban nem az volt. Amikor e sorok írója még gyermekként Pécssett élt a második világháború idején, akkor is Mária utcának nevezték. De előtte Magyar utcának hívták, később pedig Molotov utcának és Déryné utcának. Ezután kapta vissza ismét a Mária nevet.

Ezek után méltán nevezhetnénk a Váltköz(tat)ások utcájának is, hiszen legalább száz év magyar történelem változásai tükröződnek benne. Az ember eltűnődik. Mert igaz, hogy már az ókori filozófusok is azt tanították, hogy „semmi sem örök, csak a változás”, és *Rilke* is arra biztat, „változtasd meg életed!” —, de ennyi változás?!

*

Az a hír, hogy a Várszínházban ismét bemutatják Az örült naplóját — ezúttal *Körtvélyessy Zsolt* bújt Popricsin köpenyében —, felidézte bennem *Darvas Iván* legendássá vált alakítását, amelyet a Pesti Színházban élvezhettem sokadmagammal a hetvenes években. Nyilvánvalóan megvan az oka, hogy Gogol műve rendszeresen visszatér a színpadokra, hiszen nemrég *Gáspár Sándor* is remek alakítást nyújtott benne.

Gyanítom, nemcsak arról van szó, hogy Popricsin alakja ki-

váló lehetőséget kínál egy színésznek. A sikerekben az is közrejátszhat, hogy Popricsin — aki úgy őrzi hitét, hogy megbántják, és kétségek között vergődik, keresi helyét és küszködik a világgal — nekünk szól, *rólunk* szól. Ma is. Ebben lehet a gogoli mű értéke, a színjáték varázsa. Reméljük azonban, nem mindenben szól rólunk a darab. Mert mint tudjuk, a végén Popricsin megőrül.

*

Ottlik Géza születésének 80. évfordulója arra inspirálja az irodalom barátait, hogy elővegyék a kitűnő író könyveit, beleolvassanak műveibe, és felelevenítsék magukban írásművészetét, gondolatait, életreceptjeit. Ha Ottlik, akkor Iskola a határon, a klasszikussá vált nagyregény. En azonban most a *Hajónapló* című elbeszélését és az esszéit, tanulmányait, kritikáit, finom mívű cikkei, karcolatait, novellavázlatait tartalmazó *Próza* kötetét emeltem le a polcra.

Mennyi bölcsesség, élni tanító sugallat, tanács! Ime: „Szentül hiszem, a *költészet és a humor* legalább olyan fontos nyersanyagok, mint a kőolaj vagy a szén, s legalább olyan közszükségleti cikkek, mint a búzaliszt vagy a szalonna.” Vagy: „Nem győzni kell, hanem *kibírni*.” Mennyire időszerű! És azt is ajánlja Ottlik, hogy nem kell (mindig) reflektorfényben állni. Lehet kicsit tétlenkedni, *nézelődni*, hogy rájöjünk az élet valódi ízeire, a színekre, az

illatokra, a perc örömeire. Hogy megértsük, micsoda gazdagság ez.

*

A mai könyvajánlat, mint tapasztaljuk, meglehetősen tarka; jól el vagyunk látva kétes értékű, tucatkiadványokkal. Az utcai könyvárusok irodalom alatti bővít kínáló asztalain pillantottam meg *A csokolózás művészete* című kötetet. A gyakran látott, ismert borítójú erotikus pornókönyvek közül emeltem ki *William Cane* könyvét, hogy izelítőt kapjak tartalmából. A rövid ismertetés meglehetősen csábító, kíváncsiságot csigázó, mert a könyv 28-féle csókot tartalmaz. Megtudhatjuk belőle azokat a *mesterfogásokat*, amelyekkel csókjaikat egyénivé varázsolhatjuk, „a röptében odavetett évődő pusztól a lélegzetelállító víz alatti csókon át a nagy felkészültséget igénylő francia csókig”. Ezért az ajánló sorokat író szerző bizonyos abban, hogy ez a kézikönyv kézzől kézre, illetve *szájáról szájra* jár majd.

Már aki meg tudja, vagy meg akarja venni. Hasznossága viszont elvitathatatlan, mert tanulni sohasem késő. Nem beszélve arról, hogy ha jól elsajátítjuk a röptében odavetett puszi és a víz alatti csokolózás technikáját, a franciás módszert, az ellensúlyozhatja a munkanélküliség feszültségeit, a napi megélhetés gondjait.

— kárpáti —

Vízre, magyar!

Végre itt a nyár, jön a szünidő és a jó idő! Lehet kirándulni, sportolni, pihenni. A Postás SE tömegsportszakosztályainak házatáján is szétneztünk. Milyen lesz az ideai tömegsportélet, milyen lehetőségeik vannak a dolgozóknak és az utánpótlásnak, a gyerekeknek? Erről kérdeztük *Makkai Attilát*, a PSE tömegsportbizottságának elnökét, az evezős bizottság vezetőjét.

— A Budapesti Sportkuratóriumnak köszönhetően — ide tartozik a Posta, a Távközlési Vállalat és a Magyar Műsorszóró Vállalat — immár 27. évét ünnepelheti a tömegsportbizottság szárnyai alatt működő tizenhárom szakosztály. A kuratórium fő törekvése, hogy népszerűsítse a tömegsportot, és minél szélesebb réteget bevon-

jon, azaz minél több postás legyen részt a sportban, a versenyekben. Ma már egy főállású embert is alkalmaznak, akinek a sport népszerűsítése és a sportversenyek szervezése a fő feladata. Természetesen a tizenhárom szakosztály vezetőinek — akik társadalmi munkában, szabad idejükben tevékenykednek — együtt kell működniük a jövőben is.

— Mikor kezdődött az idény, meddig tart, és milyen evezős programokat szerveznek?

— Május 16-án volt a nyitás és szeptember 13-ig tart az idény. Ez évben tizenhárom evezősprogramot indítottunk el. A Budapesti Természetjáró Bizottság és a Magyar Evezős Szövetség Tömegsport Bizottsága szintidős négyfordulós bajnokságot hirdet a budapes-

tiiek részére. Akik a meghirdetett nyolc programból négyen részt vesznek, jelvényt vagy zászlót kapnak. Aki a Magyar Evezős Szövetség négy programjából három szerepel, jelvényt kap. Az a sportoló, aki a 12 verseny közül hét programon részt vesz, az PSE túraevezős trikót kap jutalmul. Az evezős bizottság saját rendezésében két gyorsasági versenyt indít evezésben, illetve kajakban. Az éves értékelésnél az a csapat kapja a kupát, amelyik a legnagyobb létszámmal vesz részt a versenyeken.

— A majd három évtized tapasztalatait összevetve, ma mekkora tömeget tudnak mozgósítani?

— Sajnos, nincs okom örömmre, mert lényegesen több hajóval rendelkezünk, mint ahányan részt vesznek a vízi sportolásban. Lehet, hogy itt az informálatlanság a „bűnös”, mivel néhány postaszervíz nem is tudnak a dolgozók a lehetőségekről. Minden érdeklődőnek a saját munkahelyi sportszervezőjénél lehet jelentkezni, illetve, személy szerint nálam a PSE sporttelepén telefonon, vagy akár személyesen is.

— Mit tesznek az utánpótlásképzésért?

— Már negyedik éve rendszeres oktatásokat szervezünk evezésben, kajakozásban. Szakképzett oktatóink vannak, bár a 14 év alattiak oktatását csak szülői felügyelet mellett vállaljuk.

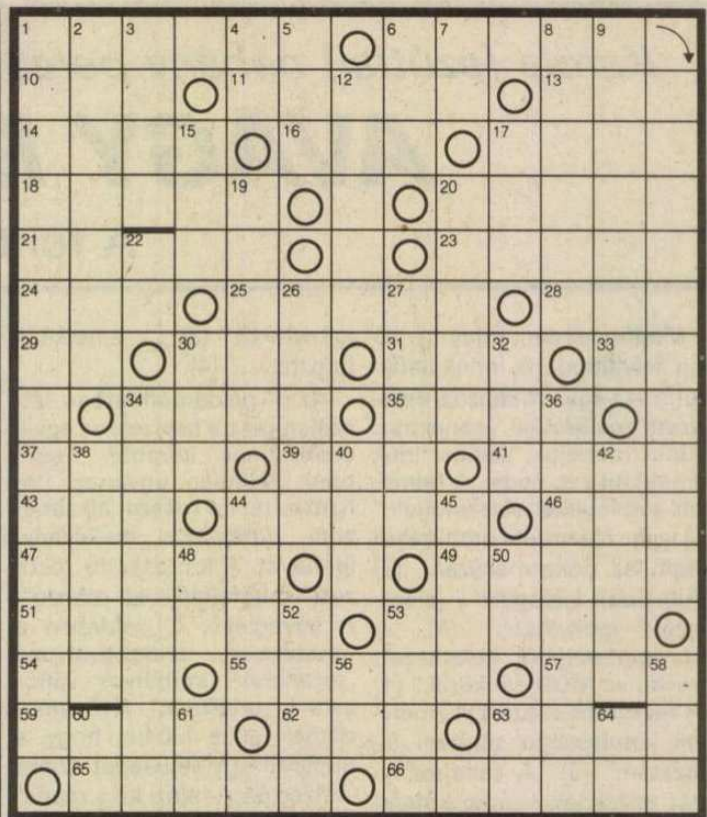
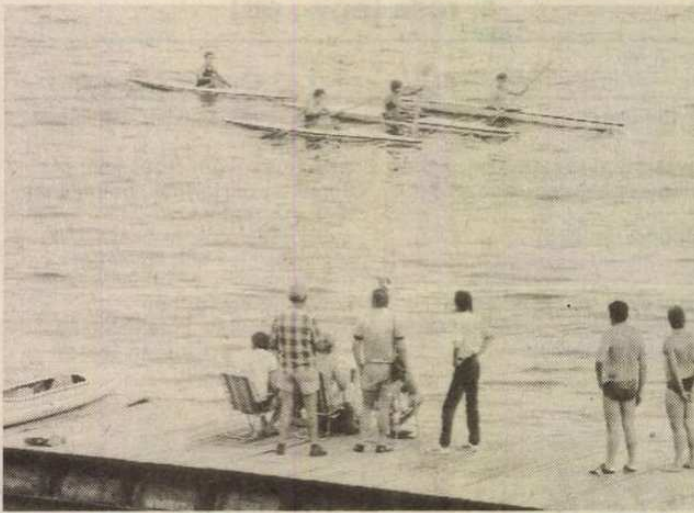
— Ennek mi az oka?

— Egy jogszabály, amely kimondja, hogy motorcsónakos edző kell a 14 év alattiak mellé. Mi rendelkezünk motorcsónakkal, de technikailag nem mindig tudják megoldani a kíséretet. Ugyanis nincsenek turnusok, minden alkalommal jönnek új tagok, akikkel külön kell az edzőnek foglalkoznia. Egyszerre két helyen viszont nem tud ott lenni. Ez egyébként nagyon népszerű módszer, mivel a szülőt és gyermekét együtt tanítjuk meg evezni. Mindemellett szívesen várjuk a 14 év alatti gyerekeket szüleikkel és a tizenhárom év feletti gyerekeket és felnőtteket egyaránt. Hangsúlyozni kívánom, hogy a postás dolgozók számára mindez ingyenes. Júniustól augusztus végéig tart az oktatás minden kedden és csütörtökön délután 15 és 19 óra között. Az oktatás keretén belül a kishajókkal a vízen való mozgást és szabályokat — azaz a vízi kreszt — is megtanítjuk.

— A sportrendezvényeken kívül vannak-e túraprogramjaik?

— Természetesen vannak, erről is készségesen adok felvilágosítást mindenkinek a 112-6019-es telefonszámon. Végül is szakosztályvezető kollégáimmal együtt azt szeretnénk, ha minél többen venni részt bármely sportágunk versenyében, az oktatásokban és a mindennapi sportéletben.

— THE —

Egy bölcs és megszívlelendő mondás szerepel e havi keresztrejtvényünkben.

VÍZSZINTES

1. Széptevő, 6. Az idézet első része, 10. Keleti férfinév, 11. Írógépmárka is, 13. ... Ifus (komika volt), 14. Kártyalap, 16. Román teherautó, 17. ... DÓ (énekes hölgypáros), 18. Idegen férfinév, 20. Könyörög a kutyá, 21. Tó oroszul, 23. Görög piactér, 24. Latyak, 25. Amit szeretnek a szurkolók, 28. Csüng, 29. Földet forgat, 30. Szilaj, 31. Középkori nép, 33. Mesealak (ford.), 34. Orr németül, 35. Kiváló, előkelő, 37. Hajóépítésre használt fa, 39. Szó-farok, 41. Tejtermék, 43. Határozó, hasonlításul is szolgál, 44. Sári szomszédja! 46. Jelző eszköz (ford.), 47. Ilion másképpen, 49. Nőszírom, 51. Stadion része, 53. Hátról segíteni, 54. Meserész! 55. Ritka férfinév, 57. Távolra mutató szó (ford.), 59. Világító cső, 62. Germán törzs, 63. Az egyik Turner (színesznő), 65. Lappföldi tó, 66. Fülgyulladás.

FÜGGŐLEGES

1. Az idézet második része, 2. Kinyírás, lapból, 3. Valamit széppé tevő tárgy, 4. A völgybe,

5. Időmérő, 6. Régi űrmérték, 7. Kicsinyítőképző, 8. Váltót igazoltat, 9. Törli a hibát, 12. Bevágdos, például halat, 15. Őr a táviratban, 17. Pigment része, 19. Balatoni hal, 20. Rámol, 22. Ő németül, 26. Határfolyó Európában, 27. Görög betű, 30. Nem lát, 32. Eltörtött a mécses (ford.), 34. Francia császár, 36. Érzékenység figyelembevétele, 38. Gyümölcsös, 40. Dunántúli község, 42. Vékony hangon kiált, 44. Adatok, tények (lat.), 45. Bibliai hegy, 48. Német helyeslés (fon.), 50. Relé egység, 52. Női becenév, 53. Délszláv vezető volt, 56. ... Derek, 58. Francia terrorszervezet, 60. Német tojás, 61. Indulatszót, 63. Kínai hosszsmérték, 64. Mutatószó.

— Bánhidi —

Beküldendő: vízsz. 6. és függ. 1.

Beküldési határidő: július 10. Előző rejtvényünk helyes megfejtése: ... boldoggá tenni, az talán a legbölcsebb.

Könyvtalványt nyertek: Balázs Imréné (Tatabánya II.), Nagy Ilona (Tápiógyörgye), Orbán Jenőné (Debrecen), Vörös Zoltánné (Pécs).

Postaláda

A képeken szereplők nevét se tudom felidézni, hát akkor mit csináljak velük?

Ha nem is volt divat a levélírás, de azért nagy néha én is küldtem levelet ifjú emberként. Ez már 1945 után történt, amikor máról holnapra hirtelen költöttem, verseskötetemet jelent meg, szerkesztőket kerestem meg ismeretlenül Hódmezővásárhelyen, Budapesten, Szombathelyen. Máshová ugyan miért írtam volna? De egy-két költővel is váltottam levelet annak idején, ezeket ma is őrzöm. Minek? Kinek? Nem is tudom.

De azért édesanyám helyett el-elfutottam a postaládáig, ha jött hűsvét, vagy karácsony. Ilyenkor szép képeslapokat írt. Vittem a postaládához, s beletűztem ujjaimmal a levelek után, nehogy egy is véletlenül fennakadjon! És utána kiáltottam: sürgős! Azért kiáltottam, mert apám is így tette egyszerűen. Ha ő így, én se más-ként. Így öröklődnek a hagyományok! Már Attila unokám is tudja ezt a kedves játékot, lelkesen kiáltja a postaládába becsusszanó levél után: sürgős!

Hát igen, amikor az ember megírja levelét, hirtelen sürgősnek érzi. És addig miért nem? A folytonosan emelkedő postai bélyegárak mellett is írom folyamatosan leveleimet Ausztráliába, Sidney mellé, Quakers Hillbe, meg Bresciába, a szép

északolasz kisvárosba, meg Helsinki mellé Espoo városába, meg Bukarestbe, Kolozsvárra, meg Mezőkövesdre, Sárvárra; soroljam még? A levél örömet visz, jó híreket.

Édesanyám, aki nagyon bölcs asszony volt, annak idején arra tanított, hogy tartsam meg magamnak a rossz híreket. Azt mondta egyszer, amikor odahaza ültünk Szegeden, a virágoskertben:

— Kifiam, nekem csak a jót írd meg, soha a rosszat! Én csak azt szeretném hallani, hogy milyen sikeres vagy, semmi más!

Így is mentek a levelek szüleimhez. Minek vittek volna magukkal gondot, bánatot, vagy szomorúságot? A rossz híreket ma is megtartom magamnak, a jókat meg megírom. És van írni való. Hogy éppen mi foglalkoztat, miért kezdek újra egy történelmi regénybe, miért már megint a 17. századot választom, s miért Kabold vára lesz történelmi regényem színtere. Már persze nem a szüleimnek, hanem barátaimnak írom a jó híreimet. És néha kibélelem a leveleket megjelent írásaimmal, meglehetősen vaskos küldeményeket adok postára, persze nem postaládába dobva, hanem a postán gondosan lemérve, és persze ajánlva. És így sem mindig érkezik célhoz, például

Kolozsvárra; még így is elvesz, sajnos a küldemény.

Igaz, nem mostanában, hanem két-három évvel ezelőtt, néhány, nekem feladott küldemény is: *Levélfeldolgozás* peccsétell ellátva érkezett (az illetékesek ugye tudják, hogy ez mit jelent?), ha nem volt feladó feltüntetve, akkor a legtöbb esetben. De az is előfordult, hogy Amszterdamba utazva (még 1989-ben) jó előre levelet küldtem érkezésünkről, amire válasz nem érkezett. Hanem a feladástól számított negyvenedik napon én vehettem át a holland postástól a saját leveletem Amszterdamban, s rajta volt a már említett levélfeldolgozás körpecsétje.

Meg nem fejthető titkok ezek. Nem is panaszkodtam eddig senkinek se, miért is tettem volna?

Most két hétig nem voltunk itthon. Sopronban üdültünk. Hazajöve első dolgom volt végignézni, végigolvasni két hét megérkezett leveleit, küldeményeit. Volt benne öröm is, volt bizony.

Ha ezt a mai írást befejezem, újra leveleket írok. Mert a küldők várják a választ.

Hanem befejezésül, hadd mesélem el, hogy Sopronból küldtem egy képeslapot Attila unokámnak is. Ő most múlt négy, de a világ dolgairól már rengeteget tud.

A képeslapon a Hotel Szieszta kilencemeletes épülete látható. Attila forgatta, forgatta a levelezőlapot, s aztán megkérdezte apjától:

— Honnan írtak nagypapáék?

— Sopronból!

— Sopronból? — álmélkodott. — Pedig mintha Dallasban lenne a nagypapa és nagymama!

Most ő van Ausztriában. Vajon ír-e képeslapot? Mert már ismeri a leírás betűt, amivel a neve: Attila kezdődik. Elég ha csak annyit ír oda: A.

Még mondja valaki, hogy nem jó képeslapot írni és kapni? Biztosan ő dobja be az osztrák posta ládájába, és talán utána kiáltja: sürgős!

— takács —

Tavaly több mint 120 levelet menesztettem szerte a hazába és a világba. Nekem levelet írni semmiség, egy pillanat műve csupán, nem úgy mint másoknak, akik hosszú időn át készülnek egy-egy levél megírására. Ha levelet kapok, elolvasom s megválaszolom. Ha valamiért nem fűlik a fogam a válaszhoz, bizony akkor én is csak hónapok múltán válaszolok. Illetve vannak időszakok, amikor levél ki nem futhat a gépemből, levélhez hozzá sem kezdek. Miért? Regényírás előtt „rendet” teszek levelezésemben, s utána belemérlök (legutóbb a 17. század szépséges gyötrelmébe) és nem törődöm az evilági dolgokkal.

Levelet kapni a legtöbbször szintisza öröm, én csak a gyászkereseteket nem szeretem, a rossz hírt hozókat, meg a névtelen leveleket. Mind-egyikből volt már részem. Mindegyikre haragszom. A halálhírt hozókra azért, mert elvesznek tőlem valakit, akit szerettem, kedveltem, becsültem. Hogy haragudtam például arra a levélre, amely 1985 legelején érkezett, és arról értesített, hogy *Csom Pál*, egykori tanító úr meghalt. De hiszen Csom Pál Csomós Pál néven a Halló, Tartsay lakás? című regényem egyik hőse volt, aki oly szívesen kölcsönözte élményeit a másodlagos világháborúból. De a halál talán egy héttel azelőtt ragadta el, mielőtt megajándékozhattam volna egy szép dedikációval, s vittem volna Pestszentlőrincre a róla is szóló regényemet. Igaz, emléket máig őrizi

szentendrei kertem, hiszen a tőle kapott futó lila akác mindig rá emlékeztet.

A rossz hírt hozó levelet se szeretem, különösen nem szeretem, mikor kézirataimat hozta vissza a postás, vagy egyszerűen levélben értesített ez vagy amaz a kiadó, hogy ezért és ezért „elállunk kézírata kiadásától”. A névtelen levélírókat meg egyenesen gyűlölöm, meg tudnám fojtani az ilyen embert egy kanál vízben, és még lelkiifurdlást se éreznék. Az ilyen így írja alá fondorlatos levelét: „Egy jó-akarója” és tudva tudja, hogy rosszat akar, természetesen.

Minden más levelet szeretek. Hajdan — mondjuk ötven-hatvan évvel ezelőtt — az írók rengeteget leveleztek, mára a levelet kiszorította a telefonálás. Könnyebb is, gyorsabb is, cél-szerűbb is. De nyoma sem marad. Mindebből következik, hogy leveleimet nem budapesti barátaimnak írom, hanem a vidékieknek, vagy a határokon túl élőknek.

Gyerekkoromban nálunk nem volt divat a levélírás. Ugyan ki írt levelet? Bár édesanyám megőrizte öt-hat-száz képeslapot, de az akkori idők — a tizes-húszas évek — megkövetelték a képeslapküldést. Egyszer anyám, halála előtt betűzte valamennyit, sok más, ifjú korából megmaradt tárgyi bizonyítékkal együtt, amik között fényképek is voltak. Mikor megkérdeztem tőle: miért tüzelte be ezeket, azt felelte: ugyan kifiam, már azt sem tudom, ki az a Karcsi, Pali, Jóska, Feri, akik azokat írták.